

Verslag inzake de Solvabiliteit en de Financiële Toestand 2017

Solvency & Financial Condition Report Bovemij N.V.

Samen vooruit

Inleiding

Dit rapport is opgesteld aan de hand van de richtlijnen die in de Solvency II wet- en regelgeving zijn vastgelegd. Met name zijn relevant de artikelen 51 tot 56 van de Solvency II Directive (2009/138/EG) en hoofdstuk 12 en 13 van de Gedelegeerde Verordening Solvency II (EU 2015/35).

Op basis van deze wet- en regelgeving presenteert Bovemij N.V. een openbaar rapport inzake haar solvabiliteit en financiële positie, aangeduid als "SFCR" (Solvency & Financial Condition Report). Naast dit rapport wordt op de website van Bovemij tevens de jaarrekening 2017 opgenomen. Het rapport is opgesteld vanuit de groep van bedrijven die gezamenlijk Bovemij N.V. vormen. Voor de vergunning houdende entiteit N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij is in bijlage 1 een toelichting opgenomen voor zover deze afwijkt van hetgeen toegelicht voor Bovemij N.V. in de hoofdstukken A tot en met E.

De solvabiliteitsratio van Bovemij N.V. ultimo 2017 bedraagt 185% en ligt daarmee boven de intern gewenste minimale Solvency Capital Requirement (SCR)-ratio van 170%. Voor de vergunning houdende entiteit N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij bedraagt de SCR-ratio 191%. In onderstaande tabel is dit voor beide entiteiten weergegeven inclusief vergelijkende cijfers voor ultimo 2016:

Solvabiliteit (in duizenden euro's)	Bovemij N.V.		N.V. Schadeverzekering- Maatschappij Bovemij	
	2017	2016	2017	2016
Beschikbaar kapitaal	192.084	177.869	186.467	169.298
Solvency Capital Requirement	103.834	95.362	97.514	89.817
SCR-ratio	185%	187%	191%	188%

De toename van de SCR in 2017 wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een stijging van de kapitaalsvereisten voor schadeverzekeringen en beleggingen. Het beschikbaar kapitaal stijgt door aangroei met ingehouden winsten.

Inhoudsopgave

Inleiding	2	E. Kapitaalbeleid	35
A. Activiteiten en resultaten	4	E.1. Eigen vermogen	36
A.1. Activiteiten	4	E.2. Solvabiliteitskapitaalvereiste en minimumkapitaalsvereiste	36
A.2. Resultaat	9	E.3. Gebruik van de ondermodule aandelenrisico op basis van looptijd bij de berekening van het solvabiliteitskapitaalvereiste	39
A.3. Beleggingsresultaat	10	E.4. Verschillen tussen de standaardformule en ieder gebruikt intern model	39
A.4. Resultaten uit overige activiteiten	10	E.5. Niet-naleving van het minimumkapitaalvereiste en niet-naleving van het solvabiliteitskapitaalvereiste	39
A.5. Overige informatie	10	E.6. Overige informatie	39
B. Governance	11	Bijlage 1. Toelichting N.V. Schadeverzekering- Maatschappij Bovemij	40
B.1. Algemeen	11	A.2. Resultaat	40
B.2. Deskundigheid en betrouwbaarheid	14	A.3. Beleggingsresultaat	42
B.3. Risicomanagement inclusief Own Risk and Solvency Assessment	14	A.4. Resultaten uit overige activiteiten	42
B.4. Interne controle	20	D. Waardering voor solvabiliteits- doeleinden	43
B.5. Internal Audit Functie	21	D.1. Activa	44
B.6. Actuariële Functie	21	E. Kapitaalbeleid	47
B.7. Uitbesteding	21	E.1. Eigen vermogen	48
B.8. Overige informatie	21	E.2. Solvabiliteitskapitaalvereiste en minimumkapitaalsvereiste	48
C. Risicoprofiel	22		
C.1. Verzekeringstechnisch risico	22		
C.2. Marktrisico	23		
C.3. Tegenpartij default risico	24		
C.4. Liquiditeitsrisico	25		
C.5. Operationeel risico	25		
C.6. Overige materiële risico's	26		
C.7. Overige informatie	26		
D. Waardering voor solvabiliteits- doeleinden	27		
D.1. Activa	29		
D.2. Technische voorzieningen	31		
D.3. Overige schulden	33		
D.4. Alternatieve waarderingmethoden	34		
D.5. Overige materiële informatie	34		

A. Activiteiten en resultaten

A.1. Activiteiten

A.1.1. Profiel

Missie en visie

Bovemij is in 1963 opgericht door leden van haar grootaandeelhouder BOVAG om risico's af te dekken die ondernemers zelf niet konden of wilden dragen. De huidige doelgroep is opgeschaald naar alle bedrijven in de mobiliteitsbranche. Als missie heeft te gelden dat Bovemij als doel heeft om bedrijven in de mobiliteitsbranche succesvol te laten ondernemen.

Dat doet zij door hen een drietal proposities aan te bieden:

- **Verzekeringen:** Bovemij biedt bedrijfsverzekeringen, verzekeringen voor ondernemers en hun medewerkers en verzekeringen voor de klanten van haar B2B-klanten. En biedt rechtshulp wanneer dat nodig is.
- **Financieringen:** Bovemij financiert de leasevloot van mobiliteitsbedrijven en biedt hen daarbij integrale administratieve ondersteuning, zodat zij zich volledig op hun onderneming kunnen richten. Samen met haar zakelijke klanten biedt Bovemij ook financieringen voor consumenten.
- **Data:** in 2017 nam Bovemij RDC over, zodat zij het mobiliteitsnetwerk nu ook op het gebied van data-intelligentie en -diensten kan ondersteunen. Data vormen daarnaast de ruggengraat van de portalen die in 2018 worden gestart: via BOVAG, met als eerste grote stap een auto-occasionsite van en voor BOVAG-bedrijven, en het Ondernemersportaal, waarmee door middel van een combinatie van financiële dienstverlening en data kansen worden gecreëerd om concreet invulling te geven aan het concept 'Samen ondernemen'.

Deze drie proposities ondersteunen de te realiseren visie van Bovemij: het netwerk van mobiliteitsbedrijven en hun klanten digitaal verbinden met Bovemij. Daardoor worden

de krachten van de individuele bedrijven gebundeld, wat schaalgrootte en dus concurrentievoordeel oplevert en de mobiliteitsbranche gezamenlijk sterk houdt. De activiteiten van Bovemij vinden nagenoeg geheel plaats in Nederland.

Kernwaarden

Persoonlijke aanpak

Bovemij voelt zich verbonden met de branche en met haar klanten. Zij zijn bij haar een naam en geen nummer. Doordat Bovemij haar klanten kent, kan zij ook echt met hen meedenken. Alle medewerkers zijn betrokken en tonen oprecht interesse. Daardoor wordt ingespeeld op de specifieke problemen die bij hen spelen.

Dichtbij

Doordat Bovemij onderdeel van de branche is, kan zij met haar klanten meebewegen. Bovemij kent hun wereld én de uitdagingen waar zij voor staan. Bovemij staat naast hen: schouder aan schouder. Zij stelt zich laagdrempelig op en biedt haar hulp aan om samen vooruit te komen.

Samen

Wij zijn een echte partner van de branche. Sterker nog: wij bestaan vóór en dóór de branche. Het is ons doel om de mobiliteitsbranche sterk te houden. En dus willen wij een echte partner van onze klanten zijn. Door samen oplossingen te bedenken die hen echt vooruit helpen. Want samen kom je tot een beter resultaat dan alleen. We zoeken de verbinding en nodigen onze partners uit om samen te werken.

Kennis van zaken

Doordat Bovemij onderdeel van de branche is, begrijpt zij haar klanten ook echt. En natuurlijk verstaat zij ook haar vak: de medewerkers zijn experts in verzekeren, financieren en data- en internetactiviteiten. Die combinatie maakt dat bedrijven in de mobiliteitsbranche bij Bovemij aan het juiste adres zijn. Zij heeft kennis van zaken, die zij in heldere bewoordingen over weet te brengen. Haar medewerkers maken ingewikkelde kwesties begrijpelijk en komen daardoor tot de kern.

Heldere oplossingen

Bovemij helpt haar klanten succesvol ondernemen. Dat doet zij door een betrouwbare partner te zijn die oplossingen biedt voor (mogelijke) belemmeringen. Zij signaleert problemen en lost die zo snel mogelijk op. En haar medewerkers zijn alert op kansen en nieuwe situaties en handelen daar in een vroeg stadium naar.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Samen met haar branchepartners zet Bovemij in op duurzame innovaties en waarde creatie voor de mobiliteitsketen. ‘Samen vooruit’ is daarbij haar motto.

Dat doet zij door:

- meerwaarde te bieden aan bedrijven in de mobiliteitsbranche en hen te helpen succesvol te ondernemen;
- haar medewerkers de ruimte te bieden om zich persoonlijk en professioneel te ontwikkelen;
- bij al haar activiteiten rekening te houden met de maatschappij waar zij deel van uitmaakt.

A.1.2. Algemene informatie

Juridische structuur

Aan het hoofd van de Bovemij groep staat Bovemij N.V. Bovemij N.V. is statutair gevestigd in Nijmegen aan Takenhofplein 2, 6538 SZ, Nijmegen.

De verzekeringsactiviteiten hebben betrekking op schadeverzekeringen en zijn ondergebracht in de vergunninghoudende entiteit N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij, gevestigd aan Takenhofplein 2, 6538 SZ, Nijmegen.

Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen van Bovemij N.V. bestaat uit:

- De heer Gerlach Cerfontaine (president-commissaris)
- De heer Rutger Koopmans (lid)
- De heer Bertho Eckardt (lid, vanaf 21 april 2017)
- De heer Henk Duthler (lid, vanaf 22 april 2016 tot 1 september 2017)

Raad van Bestuur

De Raad van Bestuur van Bovemij N.V. bestaat uit:

- De heer René Leander (voorzitter, strategie, financiën, risicomanagement)

- De heer Hans Wittenberg (vicevoorzitter, corporate accounts)
- De heer Coen Post (lid, commercie)
- Mevrouw Renate Leander (lid, organisatieontwikkeling)

Sleutelfuncties

De sleutelfuncties binnen Bovemij N.V. worden bekleed door:

- De heer Oscar Beumer (Groep Risk manager) vanaf 1 september 2017
- De heer René Engelen (Risk Management Functie)
- De heer Wilbur Damen (Actuariële Functie)
- De heer Maarten Teubner (Internal Audit Functie)
- De heer René Frauenfelder (Compliance Functie)

De sleutelfuncties zijn benoemd door de Raad van Bestuur. Hun taken, verantwoordelijkheden, bevoegdheden en middelen staan beschreven in een charter, dat voor elke sleutelfunctie is opgesteld.

Voor benoemingen, alsmede wijzigingen in de charters, is instemming van de Raad van Commissarissen vereist. Voor toelichting op de werkwijze van de sleutelfunctionarissen, verwijzen we naar de paragrafen B4 t/m B6.

Toezichthouder

De Nederlandsche Bank
Westeinde 1, 1017 ZN Amsterdam

Accountant

Ernst & Young Accountants
Cross Towers, Antonio Vivaldistraat 150, 1083 HP Amsterdam

A.1.3. Organisatiestructuur

Naamgeving

In 2016 is de juridische naam veranderd van Bovemij Verzekeringsgroep N.V. in Bovemij N.V. De achterliggende reden is simpel: Bovemij doet inmiddels zo veel meer dan alleen verzekeringen. Haar grote doel: bedrijven in de mobiliteitsbranche helpen succesvol te ondernemen. Daarnaast is recent de stap gezet om niet meer onder de namen van verschillende business units, maar als één Bovemij naar buiten te treden. Dat zorgt intern voor meer verbinding en extern voor meer duidelijkheid. Uiteindelijk wil Bovemij samen met haar klanten het netwerk van mobiliteitsbedrijven verstevigen.

Aandeelhouderschap

Sinds de aandelenemissie in 2010 is er sprake van twee grootaandeelhouders: BOVAG en Stichting Administratiekantoor Bovemij Verzekeringsgroep (STAK). STAK heeft als doel het verkrijgen en administreren van gewone aandelen in het kapitaal van Bovemij N.V. STAK oefent het stemrecht uit, int het op de aandelen beschikbaar gestelde dividend en keert het dividend uit aan de certificaathouders. STAK vertegenwoordigt de certificaathouders, die allemaal behoren tot het netwerk van BOVAG. Per april 2017 is 82,44% van de aandelen van de Bovemij N.V. in bezit is van BOVAG; de resterende 17,56% is in bezit van de 284 certificaathouders. Sinds 2015 is de handel in certificaten van aandelen op de besloten markt van Bovemij gefaciliteerd via het handelsplatform van NPEX. Eind 2017 heeft NPEX echter een bericht verstuurd over de impact van wijzigingen in wet- en regelgeving op het handelssysteem dat NPEX aanbiedt. Onder de nieuwe regels van MiFID II kon NPEX zonder de vereiste MTF-vergunning niet langer het bestaande handelsplatform aanbieden. Hierdoor werd Bovemij uiteindelijk ook geconfronteerd met een handelsstop. In verband met de handelsstop heeft Bovemij in overleg met het STAK-bestuur besloten de notering op NPEX te beëindigen en over te stappen naar een andere partij. De keuze is daarbij gevallen op Captin. Met de overgang naar Captin is een mooie stap gezet om de handel in certificaten van aandelen Bovemij in de toekomst te kunnen waarborgen en tevens vraag en aanbod nóg beter bij elkaar te brengen. De verhandelbaarheid is nog altijd wel beperkt tot de besloten groep van toegelaten Bovemij-certificaathouders. Het bestuur van de STAK is verantwoordelijk voor de toelating van nieuwe deelnemers.

A.1.4. Belangrijke gebeurtenissen gedurende de verslagperiode

Interne ontwikkelingen

Als onderdeel van de in 2015 vastgestelde strategische marsroute naar 2020 is een aantal grote trajecten gestart of doorgezet.

In het bijzonder gaat het om:

- aandacht voor digitale data en verbinding:
 - om ervoor te zorgen dat Bovemij aan blijft sluiten op de snel veranderende wereld om haar heen, zijn in 2017 verdere stappen gezet waar het gaat om het bieden van data-intelligente platformoplossingen. Zo worden ondernemers geholpen hun klanten een

gericht aanbod te doen – dus nog succesvoller te ondernemen – en ervaren consumenten meer service en gemak;

- het doel van Bovemij is om mobiliteitsondernemers succesvol te laten ondernemen. Zij helpt hen daarbij met haar oplossingen op het gebied van verzekeringen, financieringen en data. Voor het bieden van deze oplossingen legt Bovemij zoveel mogelijk verbindingen met partijen in de mobiliteitsbranche. En via hen met hun klanten. Met hulp van het zo (te) ontstane netwerk kan Bovemij alle oplossingen op het gebied van mobiliteit leveren. Op een moderne, prettige en efficiënte manier. Meer en meer gebeurt dit door middel van data-intelligente platformoplossingen;
- krachten bundelen:
 - met het gebruik van data kunnen de in het netwerk opererende ondernemers en Bovemij hun krachten bundelen in het voordeel van branche en consument. Samen levert Bovemij totaaloplossingen op het gebied van mobiliteit en faciliteert zij na de on- of offline start van de klant achtereenvolgens verkoop, service, onderhoud, financiering en verzekering;
 - voor een goede en efficiënte uitvoering – waarin continuïteit is gewaarborgd – is het op een professionele en betrouwbare manier gebruikmaken van data cruciaal;
- integrale dienstverlening:
 - als gezegd: Bovemij levert verzekerings-, financierings- en data-oplossingen in mobiliteit. Met haar verzekeringsoplossingen biedt Bovemij ondernemers, bedrijven en hun werknemers en klanten op maat gemaakte verzekeringen. Haar financieringsoplossingen zorgen voor financiering en administratief gemak bij BOVAG-(lease) bedrijven. De data-oplossingen en internetplatforms zijn erop gericht om consumenten op een volledig transparante, betrouwbare en dus heldere manier te binden aan en te behouden voor het netwerk. En om ondernemers digitaal te ondersteunen in hun contact met de klant. Bovemij zet in op een stevige groei van deze integrale dienstverlening;
- verbindingen leggen:
 - de recente overname van RDC, de full service informatiseerder en ICT-dienstverlener van de mobiliteitsbranche, past volledig in deze strategie. In 2016 had Bovemij al een aandelenbelang van 69% in RDC, op 26 april 2017 zijn de overige 31% van de RDC-aandelen overgenomen van RAI Vereniging. Met deze aankoop is Bovemij in de nabije toekomst in staat om mobiliteitsbedrijven en hun consumenten nog beter aan elkaar en met Bovemij te verbinden;

- gecombineerd mobiliteitsaanbod:
 - de intensieve samenwerking met mobiliteitsbedrijven genereert een gecombineerd aanbod van mobiliteit inclusief financiële en datadienstverlening, zowel vanuit de showroom als via het internet. Meer en meer komt onze focus te liggen op de facilitering van het netwerk van mobiliteitsbedrijven om de eindklant te kunnen bedienen. De propositie naar het BOVAG-bedrijf en de eindconsument zal op maat en dus specifiek moeten zijn. Hierbij is het van groot belang dat dit netwerk en hun klanten digitaal met elkaar en met Bovemij verbonden zijn. Zo kan samen iedere klant een uniek en persoonlijk aanbod worden gedaan, waarbij service en gemak voor de consument voorop staan;
- viaBOVAG:
 - in 2018 lanceert Bovemij samen met BOVAG viaBOVAG: het mobiliteitsportaal van en voor BOVAG-bedrijven. ViaBOVAG start als het auto-occasionportaal van de branche en komt er op nadrukkelijk verzoek van BOVAG-leden. Zij gaven aan behoefte te hebben aan een eigen occasionportaal om zelf meer regie te kunnen voeren over zo'n website;
 - op viaBOVAG staan uitsluitend auto's die met de zekerheden van BOVAG worden verkocht; de auto's op onze site zijn dus (wel) volledig te vertrouwen. De auto's hebben de BOVAG Garantie en zijn binnen twee weken om te ruilen. Natuurlijk wordentransparante informatie en heldere all-in prijzen geboden;
 - het uiteindelijke doel is om van viaBOVAG een breed mobiliteitsplatform te maken, waar consumenten terecht kunnen voor alle verschillende soorten vervoersmiddelen die Bovemij klanten in huis hebben. Van auto tot caravan, van fiets tot aanhangwagen: als er maar een wiel onder zit. Uiteraard worden de verzekerings- en financieringsproducten aan het portaal gekoppeld;
- Ondernemersportaal:
 - 2018 wordt ook het jaar van de lancering van het Ondernemersportaal: het online platform voor de zakelijke klanten waar Bovemij via data kansen creëert voor haar ondernemers. Door beschikbare data op het portaal weet zij bijvoorbeeld – met een zekerheid van 80% – welke klant wanneer toe is aan wat voor soort nieuwe auto. Verder laat Bovemij ondernemers zien wat hun APK-marktaandeel is én waar in hun directe omgeving de grootste potentie aanwezig is om het APK-marktaandeel te vergroten. Daarnaast geeft het Ondernemersportaal het mobiliteitsbedrijf een integraal overzicht van alle verzekerings-, financierings- en data-activiteiten.

Al deze activiteiten hebben als doel om de inkomsten van BOVAG-leden te vergroten. Op deze manier komt telkens een groter deel van de geldstromen die samenhangen met financiële dienstverlening bij BOVAG-leden terecht.

Gewenst gedrag en risicocultuur

Risicomanagement neemt een centrale plaats in binnen de bedrijfsvoering van Bovemij. Een goed risicobeheer draagt zorg voor de continuïteit, de solvabiliteit en de professionaliteit van de organisatie. Het risicomanagement is met name gericht op de beheersing van risico's en het bewust kiezen welke risico's Bovemij wel of niet wil lopen. Van directie, management en medewerkers wordt verwacht dat zij de risico's die er zijn of die kunnen optreden vanuit hun opleiding- en ervaringsdeskundigheid (her)kennen en zich bewust zijn van de kans en impact en benodigde beheersing of afwijzing van deze risico's. Tijdens (werk)overleggen wordt dit gewenste gedrag doorlopend besproken en geëvalueerd. Er worden geen risico's genomen die niet verantwoord zijn en/of het belang van de stakeholders niet dienen. Proactieve escalatie naar het Risicocomité, het Beleidscomité beleggingen of het Beleidscomité herverzekeringen behoort tot dit gewenste gedrag. Voor wat betreft verkoopdoelstellingen geldt als uitgangspunt dat de kwaliteit van de te realiseren productiegroei de kwantitatieve toename in geldelijk (premie)belang altijd moet overtreffen. Een rendabele portefeuille vormt het enige doel.

Kapitaalbeleid

Bovemij heeft in 2017 haar kapitaalbeleid geactualiseerd. Het geactualiseerde kapitaalbeleid is gebaseerd op het aangepaste wettelijk kader van Solvency II en vervolgens afgestemd met DNB. Het kapitaalbeleid van de Verzekeraar maakt weliswaar onderdeel uit van het kapitaalbeleid van de groep, maar wordt ook separaat getoetst.

Het dividendbeleid – onderdeel van het kapitaalbeleid – is in 2017 ongewijzigd gebleven. De onderneming streeft een uitkering van 30% van het nettoresultaat als dividend na. De interne normen voor Solvency II zijn bepalend om vast te stellen of er voldoende ruimte is voor dividend. Daarbij wordt achtereenvolgens gekeken naar de solvabiliteitsvereisten van de Verzekeraar en de solvabiliteitseisen van de groep.

Bovemij hanteert voor de groep en voor de Verzekeraar de volgende grenzen:

- **Gewenste minimale Solvency Capital Requirement-ratio (SCR-ratio): 170%**

De SCR-ratio van 170% is een comfortabele grens. Hierop wordt gestuurd in het premiebeleid van de Verzekeraar en het financieringsbeleid van de groep.

- **Minimale SCR-ratio in relatie tot dividend: 150%**

Bij een SCR-ratio van minder dan 150% wordt geen dividend uitgekeerd. Bij een solvabiliteit tussen 150% en 170% is dit mogelijk maar niet waarschijnlijk.

- **Minimale solvabiliteit: 130%**

De SCR-ratio van 130% beschouwt Bovemij als de minimaal noodzakelijk geachte solvabiliteit.

Als onderdeel van het dividendbeleid geldt een minimumdividend van € 425.000,- per jaar.

De Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen van Bovemij hebben veel aandacht voor de financiering en de solvabiliteit van Bovemij N.V. en de onderdelen van het bedrijf, in het bijzonder de Verzekerings- en de Financieringsmaatschappij. In geval van tegenvallende bedrijfsresultaten en/of de stroever dan verwachte uitrol van het strategisch plan moet Bovemij kunnen bogen op een gedegen solvabiliteit, daarbij rekening houdend met alle externe toezichtkaders. De uitvoering van de strategie en het tegelijkertijd onder alle omstandigheden borgen van de benodigde solvabiliteit kan de komende jaren impact hebben op de hoogte van het jaarlijks uit te keren dividend. Teneinde de kwetsbaarheid van de organisatie in

stressscenario's te toetsen is in 2017 opnieuw de jaarlijkse ORSA (Own Risk and Solvency Assessment) uitgevoerd. De toezichthouder is over de positieve resultaten daarvan geïnformeerd.

Solvabiliteit

Met ingang van 1 januari 2016 is de Europese wetgeving Solvency II van kracht en vervangt daarmee Solvency I. Voor de berekening van de solvabiliteit wordt uitgegaan van het beschikbare standaardmodel. De solvabiliteit van Bovemij, uitgedrukt als percentage van het beschikbare eigen vermogen afgezet tegen het minimaal benodigde vermogen berekend onder Solvency II, is ultimo 2017 uitgekomen op 185 % (2016: 187%). De solvabiliteit blijft daarmee, ondanks de sterke groei in die periode, voor het vijfde opeenvolgende jaar boven de 180%.

In de berekening van de solvabiliteit wordt rekening gehouden met alle voor Bovemij relevant geachte risico's:

- Bovemij is slechts beperkt blootgesteld aan prijsrisico's;
- Bovemij voert uitsluitend schadeverzekeringen met een relatief beperkte gemiddelde looptijd, waardoor het liquiditeits- en kasstroomrisico beperkt is. Het beleggingsbeleid van Bovemij is hierop ingericht;
- De verzekeringstechnische en operationele risico's zijn, voor zover van toepassing voor Bovemij, opgenomen in de berekening van de solvabiliteitsmarge. Het solvabiliteitscijfer is op moment van vaststellen van de jaarrekening nog niet definitief, totdat deze is ingediend via de QRT-staten bij de toezichthouder (uiterlijk 17 juni 2018).

Solvabiliteitsvereisten (in duizenden euro's)

2017

2016

	2017		2016	
Wettelijk vereist	€ 103.834	(100%)	€ 95.362	(100%)
Aanwezig	€ 192.084	(185%)	€ 177.869	(187%)
Intern vastgesteld minimum niveau	€ 134.984	(130%)	€ 123.971	(130%)
Intern vastgesteld vereist niveau	€ 155.751	(150%)	€ 143.043	(150%)
Intern vastgesteld streefniveau (appetite)	€ 176.518	(170%)	€ 162.115	(170%)

A.2. Resultaat

A.2.1. Ontwikkeling resultaat

Totaal resultaat 2017 (in duizenden euro's)	Totaal resultaat	Verz. techn. resultaat	Resultaat beleggingen	Overige resultaten
Verdiende premie / overige baten	-	354.022	15.568	-
Schadelast / overige lasten	-	240.866	939	5.696
Bedrijfslasten	-	94.361	-	-
Resultaat voor belastingen	27.728	18.795	14.629	-5.696
Belastingen	-6.191	-	-	-
Totaal resultaat boekjaar	21.537	-	-	-

Bovemij heeft in 2017 een resultaat na belasting van € 21.537.000,-. Dit is een stijging van € 8.378.000,- ten opzichte van 2016.

Ter vergelijking is de opbouw van het resultaat over 2016 toegevoegd:

Totaal resultaat 2016 (in duizenden euro's)	Totaal resultaat	Verz. techn. resultaat	Resultaat beleggingen	Overige resultaten
Verdiende premie / overige baten	-	323.680	11.043	-
Schadelast / overige lasten	-	219.873	467	2.033
Bedrijfslasten	-	94.848	-	-
Resultaat voor belastingen	17.502	8.959	10.576	-2.033
Belastingen	-4.343	-	-	-
Totaal resultaat boekjaar	13.159	-	-	-

Voor een nadere toelichting op deze resultaten en de daarbij toegepaste waarderingsgrondslagen verwijzen we u naar de jaarrekening over 2017.

A.2.2. Resultaat uit verzekeringsactiviteiten

De resultaten uit verzekeringsactiviteiten zijn naar branches als volgt samengesteld:

Totaal resultaat 2017 (in duizenden euro's)	Ongevallen en ziekte	Motorrijtuigen aansprakelijkheid	Casco	Brand en andere schade	Overige branches	Totaal
Verdiende premie	95.333	85.694	134.571	17.492	20.932	354.022
Schadelast	70.779	68.289	79.978	9.907	11.913	240.866
Bedrijfslasten	19.495	22.115	39.897	6.730	6.124	94.361
Technisch resultaat	5.059	-4.710	14.696	855	2.895	18.795

Ter vergelijking de samenstelling van de resultaten uit verzekeringsactiviteiten over 2016:

Totaal resultaat 2016 (in duizenden euro's)	Ongevallen en ziekte	Motor- rijtuigen aanspra- kelijkheid	Casco	Brand en andere schade	Overige branches	Totaal
Verdiende premie	87.945	77.088	122.701	16.318	19.628	323.680
Schadelast	59.601	58.128	77.517	13.579	11.048	219.873
Bedrijfslasten	20.924	19.870	41.961	6.059	6.034	94.848
Technisch resultaat	7.420	-910	3.223	-3.320	2.546	8.959

Voor een nadere toelichting op deze resultaten en de daarbij toegepaste waarderingsgrondslagen verwijzen we u naar de jaarrekening over 2017.

A.3. Beleggingsresultaat

De resultaten uit beleggingsactiviteiten over 2017 zijn als volgt samengesteld:

Totaal resultaat 2017 (in duizenden euro's)	Dividend	Huur	Rente	Waarde- mutatie (resultaat)	Waarde- mutatie (vermogen)	Totaal
Aandelen	-	-	-	4	-	4
Beleggingsfondsen	949	-	-	1.040	7.023	9.012
Hypotheek en leningen	-	-	1.711	22	-	1.732
Vastgoed	-	1.696	-	-	2.277	3.973
Overige beleggingen	-	-	-	847	-	847
Opbrengsten	949	1.696	1.711	1.912	9.300	15.568
Beleggingslasten	-	-	-	-	-	939
Beleggingsresultaat	949	1.696	1.711	1.912	9.300	14.629

De beleggingsresultaten worden verwerkt in de Winst- en Verliesrekening. Bovemij maakt daarnaast geen gebruik van gesecuriteerde beleggingen.

A.4. Resultaten uit overige activiteiten

Het resultaat uit overige activiteiten van Bovemij over 2017 bedraagt € 5.696.000,- negatief (2016: € 2.033.000,- negatief). Voor een nadere toelichting op deze resultaten verwijzen we u naar de jaarrekening over 2017.

A.5. Overige informatie

In de bovenstaande paragrafen van hoofdstuk A zijn alle belangrijke aspecten van de activiteiten en resultaten Bovemij toegelicht.

B. Governance

B.1. Algemeen

B.1.1. Corporate Governance

Corporate Governance gaat over besturen, beheersen, verantwoordelijkheid, zeggenschap en over de verantwoording en het toezicht hierop. Integriteit en transparantie spelen hierbij een belangrijke rol. Bovemij streeft er naar de verschillende rollen en belangen op een zo adequaat mogelijke manier te combineren.

Alhoewel de Corporate Governance Code (de Code) formeel alleen van toepassing is op beursvennootschappen, past Bovemij deze zoveel als mogelijk toe. Bovemij houdt rekening met de aard en omvang van de onderneming en past het zogenoemde ‘pas toe of leg uit’-beginsel toe.

In het bijzonder geldt voor Bovemij dat zij haar oorsprong en verankering kent in de BOVAG-mobiliteitsbranche. Een zekere afhankelijkheid van de branche is daarom in het geval van Bovemij in het belang van de onderneming en haar stakeholders. Bovemij hecht veel waarde aan transparantie, zeker in die gevallen waar wordt afgeweken van de Code. Indien van toepassing worden deze afwijkingen uitdrukkelijk besproken en vindt ofwel direct bijsturing plaats ofwel expliciete rapportage met de bijbehorende toelichting.

Bovemij hecht veel waarde aan een aantoonbaar integere en beheerste bedrijfsvoering. Onderdeel hiervan zijn het voorkomen van verkeerde prikkels en verkopen van eerlijke producten. Het afleggen van verantwoording en onafhankelijk toezicht zien wij hierbij als vanzelfsprekende elementen. Hier wordt onder meer invulling aan gegeven door passende beloningen intern en extern, een goed functionerend intern beheersingssysteem en als onderneming kansen te realiseren door bewust risico's te nemen.

Leidinggevend binnen Bovemij zijn verantwoordelijk voor het op een gestructureerde en beheerste manier uitvoeren van activiteiten. Door middel van geformaliseerde rapportagelijnen en overlegstructuren rapporteren zij over en bewaken zij de uitvoering van doorlopende en aflopende activiteiten.

Op basis van de Governance Code kunnen een aantal belangrijke principes worden onderscheiden:

- Samenstelling, deskundigheid, taken en werkwijze Raad van Commissarissen
- Samenstelling, deskundigheid, taken en werkwijze Raad van Bestuur
- Risicomanagement
- Internal Audit Functie
- Beloningsbeleid
- Naleving wet- en regelgeving

Hieronder wordt aangegeven hoe Bovemij invulling heeft gegeven aan de principes.

Samenstelling en taken Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen heeft een omvang van drie leden. Commissarissen worden voor een periode van vier jaar benoemd door de Algemene Vergadering uit een voordracht van de Raad van Commissarissen. De betrouwbaarheid en geschiktheid van commissarissen worden getoetst door De Nederlandsche Bank.

De hoofdtaak van de Raad van Commissarissen is het houden van toezicht, meer in het bijzonder ten aanzien van het bestuur, de financiering, de strategie, het risicomanagement, de compliance en de risico's van de onderneming. Deze zaken zijn tijdens de vergaderingen uitvoerig aan de orde gekomen, mede in het licht van de ook door DNB specifiek benoemde risico's: marktrisico's, matching- en renterisico's, verzekeringstechnische risico's, kredietrisico's, omgevingsrisico's, operationele risico's, uitbestedingsrisico's, IT-risico's, integriteitsrisico's en juridische risico's.

De samenstelling van de Raad van Commissarissen en de geschiktheid van de leden is van groot belang. De invulling van vacatures vindt door middel van een formele procedure plaats, op basis van een profielschets en geschiktheidsmatrix. Nieuwe commissarissen volgen een introductieprogramma om Bovemij te leren kennen. Ondanks dat een evenwichtige verdeling tussen mannen en vrouwen wordt meegewogen bij het invullen van een vacature is dit op dit moment helaas niet het geval.

De leden van de Raad van Commissarissen hebben een eed of belofte conform de Regeling eed of belofte financiële sector afgelegd.

Hiermee zweren of beloven zij onder andere dat zij:

- hun functie integer en zorgvuldig uitoefenen;
- een zorgvuldige afweging zullen maken tussen alle belangen die bij de onderneming betrokken zijn en dat zij in die afweging het belang van de klant centraal stellen;
- zich zullen gedragen naar de wetten, reglementen en gedragscodes die op hen van toepassing zijn.

De commissarissen van Bovemij beschikken allen over voldoende ervaring en deskundigheid. Ook is er sprake van voldoende evenwicht op het gebied van besluitvorming en kritisch evaluerend vermogen. De onafhankelijkheid van de commissarissen is geborgd in het reglement van de Raad van Commissarissen. De Raad van Commissarissen evalueert daarnaast zijn eigen functioneren periodiek.

In het reglement van de Raad van Commissarissen is geborgd dat de commissarissen kennis hebben van de belangen van de maatschappelijke functie van Bovemij en van de belangen van de bij Bovemij betrokken partijen. Dit reglement is in het voorjaar van 2018 geactualiseerd.

In afwijking van de Governance Code is geen afzonderlijke Audit- of Risicocommissie binnen de Raad van Commissarissen benoemd; deze verantwoordelijkheid wordt door de Raad als geheel gedragen.

Permanente educatie directie en commissarissen

De principes van de Code zijn een integraal onderdeel van het programma van permanente educatie voor de leden van de Raad van Commissarissen en de Raad van Bestuur. Daarmee wordt een gedegen corporate governance in al zijn facetten, de zorgplicht jegens klanten, auditing, risicomanagement, integriteit en financiële verslaggeving gewaarborgd.

De inhoud en het programma van de permanente educatie van de leden van de Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen worden jaarlijks vastgesteld. De educatie heeft betrekking op relevante ontwikkelingen binnen Bovemij, de financiële sector in het algemeen en de verzekeringssector in het bijzonder, op corporate governance in het algemeen en die van de financiële sector in het bijzonder, op de zorgplicht tegenover de klant, integriteit, risicomanagement, financiële verslaggeving, beloningsbeleid en op audit.

Werkwijze Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen vergadert tenminste vier keer per jaar in volledige samenstelling in het bijzijn van de Raad van Bestuur. Tenminste eenmaal per jaar wordt vergaderd zonder de Raad van Bestuur. Minstens een van de leden van de Raad van Commissarissen vergadert eens per jaar met de ondernemingsraad. Specifieke onderwerpen, waaronder in ieder geval de strategie, komen jaarlijks aan de orde tijdens speciaal hiervoor georganiseerde meerdaagse bijeenkomsten.

Naast deze formele vergaderingen vindt regelmatig (voor) overleg plaats tussen de voorzitter van de Raad van Commissarissen en de leden van de Raad van Bestuur. In de vergadering die in 2017 heeft plaatsgevonden zonder de aanwezigheid van de Raad van Bestuur is gesproken over het functioneren van de (leden van de) Raad van Bestuur, de remuneratie, het eigen functioneren van de Raad van Commissarissen als geheel en het functioneren van de afzonderlijke leden van de Raad van Commissarissen. Alle vergaderingen van de Raad van Commissarissen worden geagendeerd en genotuleerd. Deze notulen worden periodiek verstrekt aan DNB.

Samenstelling, deskundigheid, taken en werkwijze Raad van Bestuur

Bovemij wordt bestuurd door één statutaire directie die eindverantwoordelijk is voor de totale gang van zaken binnen Bovemij. De Raad van Commissarissen houdt toezicht op het beleid van de directie en de algemene gang van zaken.

De Raad van Bestuur van Bovemij bestaat uit vier leden. Collegiaal bestuur wordt door allen als zeer belangrijk gezien, wat terugkomt in het reglement van de Raad van Bestuur. Dit reglement is in het voorjaar van 2018 geactualiseerd. De leden van de Raad van Bestuur zijn voor onbepaalde tijd benoemd door de Raad van Commissarissen. De betrouwbaarheid en geschiktheid van de leden is getoetst door De Nederlandsche Bank.

Een bestuurder moet in staat zijn om de hoofdlijnen van het totale beleid van Bovemij te beoordelen en hierbij een afgewogen en zelfstandig oordeel te vormen. Bij de besluitvorming wordt stilgestaan bij een evenwichtige afweging van alle belangen van de bij Bovemij betrokken partijen. De Raad van Bestuur houdt hierbij rekening met de continuïteit van Bovemij, de maatschappelijke omgeving waarin Bovemij opereert en alle wet- en regelgeving en codes die op Bovemij van toepassing zijn.

De besluitvorming binnen de directie is collegiaal; er is geen onderlinge gezagsverhouding. De directie is als geheel verantwoordelijk voor het gevoerde beleid. De onderlinge verdeling van taken en verantwoordelijkheden tussen de directieleden ligt vast in het Directiereglement.

De directieleden hebben een moreel-ethische verklaring ondertekend en een belofte conform de Regeling eed of belofte financiële sector afgelegd.

Hiermee verklaren en/of beloven zij onder andere dat zij:

- naar eer en geweten, zorgvuldig, deskundig en integer en volgens relevante wet- en regelgeving, codes en reglementen zullen handelen;
- een zorgvuldige afweging zullen maken tussen alle belangen die bij de onderneming betrokken zijn en dat zij in die afweging het belang van de klant centraal stellen;
- ervoor zullen zorgen dat de medewerkers van Bovemij hun functies integer en zorgvuldig uitoefenen.

Bovemij heeft een strategie en een daaraan gekoppeld beleid dat het klantbelang centraal stelt. Door de medewerkers te informeren over deze strategie, het beleid ten aanzien van het klantbelang uit te leggen, opleidingen aan te bieden, polisvoorwaarden te herzien, de klanten daarbij te betrekken en klanttevredenheid te meten, wordt mede geborgd dat de zorgplicht is verankerd in de bedrijfscultuur.

B.1.2. Beloningsbeleid

Beloningen kunnen zogenoemde ‘perverse’ prikkels met zich meebrengen. Mede om te voorkomen dat haar beloningsbeleid aanzet tot onzorgvuldige klantbehandeling en het nemen van onverantwoorde risico's hanteert Bovemij een gematigd beloningsbeleid. Hierin past dat zij terughoudend omgaat met variabele beloning. Op de website van Bovemij is een samenvatting van het beloningsbeleid gepubliceerd. Bovemij acht het uitgesloten dat de directieleden en medewerkers door haar beloningsbeleid worden aangezet tot het nemen van risico's van materiële betekenis. Hiermee voldoet het beloningsbeleid aan de Governance Principes.

Het beloningsbeleid, met name de uitvoering daarvan, is uitgebreid besproken tijdens de vergaderingen van de Raad van Commissarissen. Het beloningsbeleid van de leden van de Raad van Bestuur wordt door de aandeelhouders vastgesteld. Ten aanzien van de totale beloning van de leden van de Raad van Bestuur vindt periodiek externe

benchmarking plaats. Hierbij wordt gekeken naar financiële ondernemingen van soortgelijke omvang en complexiteit. Tevens wordt op gezette tijden de pensioen- en autoregeling van de Raad van Bestuur beoordeeld. Het variabele deel van de beloning wordt toegekend op basis van vooraf vastgestelde prestatiecriteria, deels op basis van korte- en deels op basis van lange termijn doelstellingen. Op voordracht van en na voorbereiding door de voorzitter van de Raad van Commissarissen is de definitieve beloning voor ieder lid van de Raad van Bestuur afzonderlijk vastgesteld. De beloning bestaat uit een vast en een variabel deel. Iedere commissaris ontvangt een passende vergoeding in relatie tot het tijdsbeslag van de werkzaamheden. Met ingang van 2017 is, in overleg met de aandeelhouders, overgegaan op een vaste beloning per jaar.

B.1.3. Consolidatie

De volgende deelnemingen zijn in de geconsolideerde cijfers van Bovemij opgenomen:

N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij;

statutair gevestigd te Nijmegen (100%)

- **Enra verzekeringen B.V.;**
statutair gevestigd te Grootebroek (100%)
- **Quakel Assuradeuren B.V.;**
statutair gevestigd te Alphen aan den Rijn (50%)
- **Dealerdiensten Automotive B.V.;**
statutair gevestigd te Velsen (100%)
- **Bovemij Intermediair B.V.;**
statutair gevestigd te Nijmegen (100%)

RDC Group BV;

statutair gevestigd te Amsterdam (100%)

- **RDC inMotiv Nederland B.V.;**
statutair gevestigd te Amsterdam (100%)
- **InfoNavigator B.V.;**
statutair gevestigd te Maarsbergen (100%)
- **RDC Infobeheer B.V.;**
statutair gevestigd te Amsterdam (99,9%)
- **RDC inMotiv Belgium N.V.;**
statutair gevestigd te Antwerpen (100%)
- **Impact Software N.V.;**
statutair gevestigd te Antwerpen (100%)

Bovemij Financieringsmaatschappij B.V.;

statutair gevestigd te Nijmegen (100%)

- **Care4Lease B.V.;**
statutair gevestigd te Nijmegen (100%)
- **Bovemij Finance B.V.;**
statutair gevestigd te Nijmegen (100%)

Bovemij Intermediair Holding B.V.;

statutair gevestigd te Nijmegen (100%)

- **Combinatie Bovemij Mn Services B.V.;**

statutair gevestigd te Rijswijk (50%)

- **Bovemij Services B.V.;**

statutair gevestigd te Nijmegen (100%)

- **Bovemij Juridische Diensten B.V.;**

statutair gevestigd te Nijmegen (100%)

Bovemij Interne Diensten B.V.;

statutair gevestigd te Nijmegen (100%)

De groepsmaatschappijen zijn integraal geconsolideerd, waarbij onderlinge schulden, vorderingen en transacties zijn geëlimineerd, evenals de binnen de groep gerealiseerde resultaten. Nieuw verworven deelnemingen worden in de consolidatie betrokken vanaf het tijdstip waarop beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Afgestoten deelnemingen worden in de consolidatie betrokken tot het tijdstip van beëindiging van deze invloed.

Waarderingsgrondslagen van groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen zijn waar nodig gewijzigd om deze in overeenstemming te brengen met de geldende waarderingsgrondslagen voor de groep. Alle in de consolidatiekring betrokken deelnemingen zijn onderdeel van de fiscale eenheid voor vennootschapsbelasting, met uitzondering van RDC Group B.V., Combinatie Bovemij MN Services B.V., Bovemij Services B.V. en Quakel Assuradeuren B.V. Alle transacties met verbonden partijen hebben plaatsgevonden onder normale marktvoorwaarden.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Voor zover niet anders vermeld, zijn activa en passiva in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde ervan betrouwbaar kan worden vastgesteld. De activa en passiva worden indien mogelijk gewaardeerd tegen de reële waarden. Indien dit niet mogelijk is wordt de alternatieve waarderingsgrondslag toegelicht. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van onvolwaardigheid op de betreffende activa worden in mindering gebracht. In vreemde valuta luidende bedragen worden omgerekend tegen de koersen per balansdatum. Dit heeft uitsluitend betrekking op beleggingen. Valutaverschillen worden verantwoord in de winst-en-verliesrekening. De rapporteringsvaluta van de jaarrekening is de euro (€).

B.2. Deskundigheid en betrouwbaarheid

Voor alle beleidsbepalers, interne toezichthouders en ook de sleutelfunctionarissen geldt dat de integriteit boven alle twijfel moet zijn en dat deze beschikken over aantoonbare deskundigheid passend bij de functie. Zowel dagelijks beleidsbepalers als leden van het intern toezichthoudende orgaan van financiële ondernemingen dienen geschikt te zijn voor de uitoefening van hun functie.

Bovemij beheerst het integriteitsrisico door een stelsel van organisatorische maatregelen en criteria die betrekking hebben op de dienstverlening, de acceptatie van nieuwe verzekeringsovereenkomsten, de beleggingen en de selectie van nieuwe medewerkers.

De centrale afdeling HRM is betrokken bij compliance, bijvoorbeeld daar waar het gaat om navolging van het beloningsbeleid, maar ook op het gebied van de opleidingsvereisten die vanuit wet- en regelgeving aan de medewerkers worden gesteld.

B.3. Risicomanagement inclusief Own Risk and Solvency Assessment

B.3.1. Algemeen

Bovemij wordt geconfronteerd met onzekere gebeurtenissen met negatieve gevolgen die het realiseren van haar doelstellingen in de weg kunnen staan. Deze risico's kunnen vanuit de organisatie zelf komen of van buitenaf. Om deze risico's te beheersen zijn, als integraal onderdeel van de bedrijfsvoering, specifieke maatregelen getroffen en procedures ingevoerd.

Hierbij wordt in toenemende mate gebruik gemaakt van (geautomatiseerde) controlesystemen die:

- de belangrijkste risico's identificeren en meten;
- maatregelen ontwikkelen, uitvoeren en de risico's met inachtneming van deze maatregelen evalueren;
- aanwezige restrisico's bewust accepteren of mitigeren.

Het Risicocomité heeft hierbij een centrale rol. Binnen dit comité komen alle binnen Bovemij relevante risico's samen. Het Risicocomité beoordeelt uitgewerkte voorstellen op het gebied van nieuwe business cases, nieuwe producten en ICT- en andere trajecten met een mogelijk grote impact op de organisatie. Het Risicocomité rapporteert aan de Raad van Bestuur.

Bovemij onderkent, inherent aan het zijn van verzekeraar, de volgende belangrijke aandachtsgebieden:

- Beleggingsrisico
- Herverzekeringsrisico
- Toereikendheid van premie- en schadevoorzieningen
- Operationeel risico

Het beleggingsbeleid is goedgekeurd door de Raad van Commissarissen. Het operationeel Beleggingscomité bereidt het Beleidscomité beleggingen voor. Aan het Beleidscomité beleggingen neemt prof. dr. Koelewijn als onafhankelijke deskundige deel. Het Beleidscomité beleggingen adviseert de Raad van Bestuur in haar besluitvorming. De Raad van Bestuur deelt haar besluitvorming op relevante zaken met de Raad van Commissarissen. Gezien het grote belang is dit een vast onderdeel op de agenda van de vergaderingen van de Raad van Commissarissen.

Het herverzekeringsbeleid is goedgekeurd door de Raad van Commissarissen. Het operationele Herverzekeringscomité bereidt het Beleidscomité herverzekeringen voor, dat, indien gewenst, wordt bijgestaan door externe deskundigen. Het Beleidscomité herverzekeringen adviseert de Raad van Bestuur in haar besluitvorming. De Raad van Bestuur deelt zijn besluitvorming op relevante zaken met de Raad van Commissarissen. Het onderwerp herverzekeringen is een periodiek onderdeel op de agenda van de vergaderingen van de Raad van Commissarissen.

B.3.2. Risicostrategie en risicobereidheid

De missie en visie van de organisatie geven richting aan de risicostrategie van Bovemij. Centraal staat daarin het gewenste risicoprofiel dat geborgd moet worden in alle processen die zorgen voor het risicobeheer en het in control statement vanuit het overkoepelende Own Risk and Solvency Assesment (ORSA). De Raad van Bestuur stelt jaarlijks de risicobereidheid vast en legt deze ter goedkeuring voor aan de Raad van Commissarissen. Eventuele besluiten die strekken tot wijziging van de risicobereidheid worden

eveneens aan de Raad voorgelegd. De Raad beoordeelt op strategisch niveau of bedrijfsactiviteiten, kapitaalallocatie en liquiditeitsbeslag in algemene zin in overeenstemming zijn met de goedgekeurde risicobereidheid.

De risicobereidheid hangt af van de strategie en de doelstellingen. Bovemij splitst de risico's in de volgende vier categorieën:

• **Strategische risico's**

Bovemij accepteert strategische en financiële risico's in haar strategie om ondernemers in de mobiliteit succesvol te laten ondernemen als ook de risico's in de mobiliteitsmarkt en de markten voor verzekeringen, financieringen en data.

• **Operationele risico's**

Om haar doelstellingen te realiseren en door de volatiliteit in haar markten en het economische klimaat waarin Bovemij actief is neemt zij risico's met betrekking tot het aanpassingsvermogen van onze medewerkers, onze dienstenverleningsconcepten als ook de technologie.

• **Financiële en rapportagerisico's**

Bovemij hanteert een voorzichtige aanpak met betrekking tot haar financiële en rapportage risico's. Zij neemt alleen gecalculerde risico's en accepteert een minimaal risico met betrekking tot fouten in haar financiële rapportages.

• **Compliancerisico's**

Bovemij vindt het voldoen aan relevante wet- en regelgeving fundamenteel ten aanzien van het bereiken van haar doelen en verankert deze dan ook in haar cultuur, kernwaarden en dienstverleningsconcepten.

Daarnaast heeft Bovemij haar interne normsolvabiliteit uitgewerkt in het kapitaalbeleid (zie ook A.1.4).

De belangrijkste risico's voor Bovemij zijn:

• **Het financiële risico van het omvallen van banken (tegenpartijrisico)**

Bovemij beschikt over grote hoeveelheden liquide middelen. Nog altijd bestaat het risico dat er een bank omvalt waar aanzienlijke bedragen zijn ondergebracht. Hiervoor zijn de volgende beheersmaatregelen getroffen:

- alleen zogenoemde Nederlandse, Duitse en Franse systeembanken worden gebruikt om liquiditeiten onder te brengen;
- periodiek wordt het faillissementsrisico door middel van CDS-spread geanalyseerd. Bij overschrijding van een vastgesteld maximum wordt de situatie op weekbasis nader geanalyseerd. Indien nodig wordt er gepaste actie ondernomen.

- **Het premierisico bedrijfsonderdelen (strategisch, operationeel en verzekeringstechnisch risico)**

Het risico waarbij verzekeringsportefeuilles van bedrijfsonderdelen zich om welke reden dan ook negatief ontwikkelen heeft veelal een trendmatige en/of strategische achtergrond. Bovemij hanteert daarbij een norm van 95% combined ratio. In het verleden is gebleken dat Bovemij in staat is om negatieve trends door middel van een effectief premie- en risicobeleid in een positieve richting om te buigen. Het gaat daarbij om een tijdige constatering van dergelijke ontwikkelingen. Mede om die reden is in 2017 verder gewerkt aan een verfijning van de interne rapportages die ervoor zorgen dat de verzekeringstechnische analyses in lijn zijn met de ontwikkelingen binnen Solvency II.

- **Het financiële risico op mogelijke daling van aandelen (aandelenrisico)**

Binnen het marktrisico heeft het risico op een daling van de aandelenportefeuille veruit de grootste impact. Om deze impact met het marktrisico te beperken is het belang in aandelen in de portefeuille de afgelopen jaren niet uitgebreid, anders dan door koersstijging. Het normpercentage aandelen als percentage van de totale beleggingen waarop wordt gestuurd is 10%. Daarnaast is procedureel een aantal maatregelen ingebouwd om de exposure te beperken, zoals regionale spreiding en diversificatie in branches. Zo wordt, naast vaste bandbreedtes, ook gewerkt met een SCR- budget (Solvency Capital Requirement) voor het marktrisico.

De portefeuille en de koppeling met dit budget worden periodiek gedeeld en besproken binnen alle organen, zoals in het beleid is vastgesteld.

- **Herverzekeringsprogramma (catastroferisico)**

Periodiek worden scenario's (onder andere natuurcatastrofes) ontwikkeld en berekend die de dekkingen onder het herverzekeringsprogramma materieel kunnen raken of overtreffen. Ook maken herverzekeraars en een externe partij een jaarlijkse berekening van de verzekeringsportefeuille op basis van kansen en impact, om zo de toereikendheid van het herverzekeringsprogramma te kunnen toetsen. Vanuit die analyses wordt, waar nodig, extra herverzekeringscapaciteit ingekocht, dan wel het eigen behoud aangepast. Bovemij brengt haar herverzekeringen onder bij Swiss Re, Munich Re en Hannover Re.

- **Funding Financieringsmaatschappij**

Als gevolg van de sterke groei van de Financieringsmaatschappij is herfinanciering nodig. Als niet geherfinancierd wordt, loopt de business af en ontstaat een kostendekkingsrisico. Indien geherfinancierd wordt tegen ongunstigere voorwaarden staat de winstgevendheid en daarmee de toekomstige herfinanciering onder druk.

De volgende tabel toont de gevoeligheid van drie veranderingen en trends op ons resultaat voor belastingen:

Beleid	Verandering	Impact 31-12-2017	Impact 31-12-2016
Bovemij accepteert voor een deel van de beleggingsportefeuille aandelenrisico, conform het door de Raad van Bestuur vastgestelde beleggingsbeleid.	Conform Solvency II-specificaties wordt een stressscenario met een aandelenschok van 39% gehanteerd om de gevoeligheid van het resultaat bij een verandering van de waarde van de aandelenportefeuille aan te duiden.	Op de marktwaarde van de aandelen bedraagt deze gevoeligheid € 18,3 miljoen.	Op de marktwaarde van de aandelen bedraagt deze gevoeligheid € 18,6 miljoen.
Bovemij belegt in vastgoed voor eigen gebruik en uit beleggingsdoeleinden in overige terreinen en gebouwen. Daarmee accepteert Bovemij het risico voor waardedalingen op de vastgoedmarkt.	Conform Solvency II-specificaties wordt een stressscenario met een vastgoedschok van 25% gehanteerd om de gevoeligheid van het resultaat bij een verandering van de waarde van de vastgoedportefeuille aan te duiden.	Op de marktwaarde van het vastgoed bedraagt deze gevoeligheid € 13,6 miljoen.	Op de marktwaarde van het vastgoed bedraagt deze gevoeligheid € 11,1 miljoen.
Binnen haar beleggingsportefeuille belegt Bovemij in hypotheek. Hiermee is het resultaat van Bovemij gevoelig voor bewegingen in de markttrent.	De gevoeligheid hiervan is berekend aan de hand van een stressscenario van een stijging van de markttrent van 1% voor alle looptijden.	Op de marktwaarde van de hypotheekportefeuille bedraagt deze gevoeligheid € 3,3 miljoen.	Op de marktwaarde van de hypotheekportefeuille bedraagt deze gevoeligheid € 4,1 miljoen.

B.3.3. Risicobeheersing en comités

In het kader van de verdere uitwerking van de governance bestaan de benodigde 'Three Lines of Defence' bij Bovemij uit de Business (eerste line of defence), het risicobeheer (tweede line of defence) en de Internal Audit Functie (derde line of defence):

1. Vanuit de Business begint de interne beheersing bij de Raad van Bestuur van Bovemij, dat bewustwording van een risicobeheersing cultuur, ondersteund door een heldere en eenduidige communicatie vanuit de Raad van Bestuur en onderliggende directies, nastreeft. Hierbij is voortdurend aandacht voor de risico-rendementsafweging in strategische keuzes, prestatiemeting en -beoordeling. Dit wordt versterkt door aan te moedigen dat risico's worden besproken bij besluitvormingen op ieder niveau in de organisatie. Een belangrijk hulpmiddel hierbij is het centraal dicteren van risico gecorrigeerde parameters voor het beoordelen van business cases, begrotingen en productlijnen. De eerste line of defence is tevens verantwoordelijk voor het uitvoeren van het ORSA-proces en voor de resultaten daarvan.
2. Het risicobeheer wordt gericht op de toetsing en signalering van alle risico's binnen de organisatie. Het zogenoemde Risicocomité heeft hierbij binnen de verzekeraar een centrale rol. Binnen dit comité komen alle binnen Bovemij relevante risico's samen. Het Risicocomité beoordeelt uitgewerkte voorstellen op het gebied van nieuwe business cases, nieuwe producten en ICT- en andere trajecten met een mogelijk grote impact op de (risk appetite en de SCR) van de organisatie. Het Risicocomité is samengesteld uit de Risk Management Functie, de Compliance Functie en de Actuariële Functie en rapporteert onder voorzitterschap van de Directeur Risk rechtstreeks aan de Raad van Bestuur. Indien risico's behoren tot de specifieke deelgebieden van beleggingen en herverzekeringen, worden deze getoetst door het Beleidscomité beleggingen en het Beleidscomité herverzekeringen. Ook deze comités zijn rechtstreeks gerelateerd aan de Raad van Bestuur.
3. De Internal Audit Functie toetst de opzet en werking van de risicobeheersingsmaatregelen die in de eerste en tweede line of defence nodig zijn voor een goede interne beheersing. Hierbij wordt een onafhankelijk oordeel gegeven over het ontwerp en de effectiviteit van de interne beheersingsmaatregelen betreffende risico's die van invloed zijn op de ondernemingsdoelstellingen van Bovemij. De derde line of defence controleert ook het ORSA-proces.

B.3.4. Own Risk and Solvency Assessment (ORSA)

Ook in 2017 heeft Bovemij in het kader van haar risicobeheersing de jaarlijkse Own Risk and Solvency Assessment (ORSA) uitgevoerd. De ORSA, tijdens de voorbereidende fase van Solvency II tevens bekend als de Eigen Risico Beoordeling (ERB), geeft inzicht in de samenhang tussen strategie, risico's en de financiële positie van Bovemij.

Bij het uitvoeren van een ORSA nemen de Raad van Commissarissen, de Raad van Bestuur, de directie en het management de verantwoordelijkheid om risico, kapitaal en rendement tot elkaar te brengen in de context van de eigen bedrijfsstrategie voor de middellange planperiode. Ook de tweede- en derdelijns functies zijn toetsend betrokken. Op basis van een aantal relevante scenario's wordt daarbij het inzicht verkregen of en in hoeverre het aanwezige kapitaal, dat gebaseerd is op de risicobereidheid, voldoet aan de risicocapaciteit. De scenario's betreffen verschillende risicogebieden: zowel financieel, verzekeringstechnisch als commercieel.

Gelet op de kwalitatieve beschrijvingen van de wijze van uitvoering van de risicoanalyses, en de kwantitatieve doorrekening van de consequenties van de mogelijkerwijs optredende stress scenario's, is Bovemij het oordeel toegedaan dat zij op basis van de in het ORSA-document geschetste beheersmaatregelen afdoende beheersing heeft over haar middellange termijn strategie tot en met 2020.

In alle doorgerekende scenario's, die als realistisch doch uitzonderlijk worden beschouwd, blijft de solvabiliteit van Bovemij boven de intern gestelde minimale grenzen, en slaagt Bovemij erin om binnen afzienbare tijd weer op het gewenste kapitaalsniveau te geraken. Door middel van reverse stress scenario's is vastgesteld bij welke 'schokken' Bovemij niet meer voldoende gekapitaliseerd is. Deze schokken zijn dusdanig extreem en onwaarschijnlijk dat Bovemij van oordeel is dat men dit risico beheerst. De grootste risk drivers zijn van verzekeringstechnische aard, maar deze worden door risicolimiteringstechnieken, vooral herverzekering, in voldoende mate gemitigeerd. Financiële risico's zijn voor Bovemij van beperkte invloed, onder andere vanwege het feit dat de verzekeringstechnische portefeuille een relatief beperkte duratie heeft.

De ORSA ERB is intern vastgelegd en de uitkomsten zijn gedeeld met alle relevante betrokkenen. Tevens is de ORSA verstrekt aan DNB. De Raad van Commissarissen hecht grote waarde aan de uitgevoerde studies en opgeleverde rapportages. Bovemij komt, ook volgens de sterk verzwaarde Solvency II- eisen, in alle tot op heden uitgevoerde studies naar voren als een goed georganiseerd en goed gekapitaliseerd Verzekeringsbedrijf.

De afdeling operationeel risicomanagement (ORM) organiseert jaarlijks sessies met de directies van de bedrijfsonderdelen om de belangrijkste risico's in kaart te brengen. Deze risico's worden vervolgens opgenomen in de periodieke rapportagestromen om bewaking te waarborgen. Belangrijk onderdeel van de operatie is ICT en, meer in het bijzonder, toegangsrechtenbeheer, bescherming van data en de veiligheid van het dataverkeer. De manager ICT en de Security & Continuity Officer zijn hiervoor verantwoordelijk; de afdeling ORM heeft hierbij een toezichhoudende rol. De operationele uitwijkplannen en procedures zijn de directe verantwoordelijkheid van de afdeling ORM. De Security & Continuity Officer en ORM zien hier door middel van stelselmatige controles op toe.

B.3.5. Gewenst gedrag en gewenste risicocultuur

Risicomanagement neemt een centrale plaats in binnen de bedrijfsvoering van Bovemij. Een goed risicobeheer draagt zorg voor de continuïteit, de solvabiliteit en de professionaliteit van de organisatie. Het risicomanagement is met name gericht op de beheersing van risico's en het bewust kiezen welke risico's Bovemij wel of niet wil lopen. Van directie, management en medewerkers wordt verwacht dat zij de risico's die er zijn of die kunnen optreden vanuit hun opleiding- en ervaringsdeskundigheid (her)kennen en zich bewust zijn van de kans en impact en benodigde beheersing of afwijzing van deze risico's. Tijdens (werk)overleggen wordt dit gewenste gedrag doorlopend besproken en geëvalueerd. Er worden geen risico's genomen die niet verantwoord zijn en/of het belang van de stakeholders niet dienen. Proactieve escalatie naar het Risicocomité, het Beleidscomité beleggingen of het Beleidscomité herverzekeringen behoort tot dit gewenste gedrag. Voor wat betreft verkoopdoelstellingen geldt als uitgangspunt dat de kwaliteit van de te realiseren productiegroei de kwantitatieve toename in geldelijk (premie)belang altijd moet overtreffen. Een rendabele portefeuille vormt het enige doel.

Bovemij streeft ernaar integer te handelen. Onder integriteit verstaan we dat Bovemij betrouwbaar, eerlijk en transparant is, belangenverstremming voorkomt, haar klanten zorgvuldig behandelt en haar medewerkers en relaties met respect behandelt.

Bovemij beheerst het integriteitsrisico door een stelsel van organisatorische maatregelen en criteria die betrekking hebben op de dienstverlening, de acceptatie van nieuwe verzekeringsovereenkomsten, de beleggingen en de selectie van nieuwe medewerkers. Transparantie is hierbij van groot belang. Voor Bovemij betekent transparantie allereerst dat zij haar klanten volledig en juist informeert zodat deze verantwoorde keuzes kunnen maken. Transparantie staat ook voor een volledige en juiste informatievoorziening richting andere belanghebbenden, zoals aandeelhouders, de Raad van Commissarissen, de toezichthouders, de Ondernemingsraad, de accountant en de actuaris. Iedere belanghebbende moet zijn rol kunnen vervullen en kunnen beschikken over alle relevante informatie.

Bovemij heeft de structuur en de strategie ingericht op basis van een transparante en zo goed mogelijke relatie met al haar klanten. BOVAG-leden zijn onze klant voor producten, de schakel naar de consument bij de verkoop van verzekeringen en financieringen, aandeelhouder, lid van de Raad van Advies en in een enkel geval lid van de Raad van Commissarissen.

Door de positie van Bovemij in het BOVAG-netwerk, de intensieve relatie en de daarmee samenhangende samenwerking met BOVAG-leden is de beheersing van het integriteitsrisico complexer. Dit is echter een bewuste strategische keuze, passend bij de branche en bij de nichespeler die Bovemij is.

De externe accountant (EY) controleert in hoeverre de jaarrekening van Bovemij een getrouw beeld geeft van de financiële resultaten en van de grootte en de samenstelling van het vermogen. De externe actuaris (PwC) certificeert jaarlijks of de in het actuariële verslag opgenomen voorzieningen adequaat zijn vastgesteld.

De Raad van Bestuur is eindverantwoordelijk voor het voldoen aan geldende wet- en regelgeving. Voor een bedrijfsvoering die voldoet aan alle regels is echter ook de actieve en loyale medewerking van alle lagen van de organisatie nodig. Een medewerker die vaststelt dat in strijd met interne of externe regels wordt gehandeld, kan daarover dan ook een klacht indienen bij het interne klachtenloket.

B.3.6. Risico categorieën

De belangrijkste risico categorieën bij Bovemij:

- **Strategische risico's**

Het risico dat doelstellingen niet worden gehaald of dat de Business Unit niet afdoende reageert op veranderingen in het bedrijfsklimaat of veranderingen die verband houden met fusies, overnames, merk, reputatie, risicomanagement, audits, MVO, klimaat, klanten en communicatie.

- **Operationele risico's**

Verliezen die zich voordoen als gevolg van ontoereikend of niet goed functioneren van interne processen of systemen, door menselijke fouten, crimineel handelen of externe gebeurtenissen en risico's die verband houden met zaken zoals het voorkomen van fraude en criminaliteit, personeel IT/infrastructuur, bedrijfsbescherming, projecten en programma's, bedrijfsprocessen, derden (uitbesteding risico's) en distributie.

- **Compliance risico's**

Het risico dat niet voldaan wordt aan wetten, regelingen, het gestelde beleid en de gestelde procedures, zoals risico's met betrekking tot rechtszaken, compliance en fiscale aangelegenheden.

- **(Her)verzekeringstechnische risico's**

Risico's verbonden aan verplichtingen uit hoofde van verzekeringsactiviteiten, met uitzondering van componenten die onder marktrisicofactoren vallen zoals bijvoorbeeld rentevoeten, kostenratio's, afkooprisico's en operationele risicofactoren.

- **Financiële risico's**

Markt, tegenpartij en kredietrisico's, productrisico's of claimmanagement. Tevens risico's als renterisico, inflatierisico, beleggingsrisico e.d.

Cyclus voor risicomanagement

Bovemij wil de belangrijkste voorzienbare risico's tijdig identificeren, evalueren, beheersen en documenteren. Voorzienbare risico's kunnen optreden als gevolg van handelen op strategisch, tactisch en operationeel niveau. Bovemij voert periodiek voor elk van deze niveaus een adequate risicoanalyse uit.

Risico en kapitaal

Bovemij wil haar financiële verplichtingen op korte en lange termijn nakomen. Een gezonde kapitaalpositie is hiervoor een randvoorwaarde. Risico's die voortvloeien uit de bedrijfsvoering van Bovemij kunnen de kapitaalpositie negatief beïnvloeden.

Als onderdeel van haar ORSA toetst Bovemij of haar aanwezige kapitaal minimaal gelijk is aan de wettelijke kapitaaleis en haar interne kapitaaleis.

Ook beoordeelt zij haar toekomstige kapitaalbehoefte in relatie tot haar kapitaaleisen. Bovemij hanteert een planning cyclus met een tijdshorizon van vijf jaar. Voor deze periode wordt een schatting opgesteld van de toekomstige kapitaalbehoefte, de wettelijke en de interne kapitaaleis. Dit wordt uitgewerkt in een basisscenario, een pessimistisch scenario en een stress-scenario. Daarnaast test Bovemij haar kapitaalpositie tot het uiterste door middel van zogenoemde 'reverse stresstesten'. Hierbij worden omstandigheden met een financiële impact geïdentificeerd, waarbij het voor Bovemij moeilijk wordt om aan haar verplichtingen te blijven voldoen.

Groeps- en solotoezicht door DNB

Al jaren staat Bovemij als groep onder toezicht van DNB. Dit omdat Bovemij tot nu toe geen of nauwelijks andere activiteiten ontplooid dan verzekeringsactiviteiten. Met de sterke groei van de Financieringsmaatschappij en ook de data-activiteiten neemt het relatieve belang in omvang van de verzekeringsactiviteiten af. De Verzekeringsmaatschappij staat overigens ook rechtstreeks onder toezicht van DNB, ook wel solotoezicht genoemd. Op een aantal aspecten wordt uitsluitend groepsrapportages verstrekt, op een aantal aspecten alleen verzekeringsaspecten en op weer een aantal wordt dubbel gerapporteerd. De verder te verwachten groei van de financierings- en data-activiteiten is regelmatig onderwerp van gesprek, ook met DNB. Dit zal er zeer waarschijnlijk toe leiden dat DNB in de loop van 2018 een uitspraak zal doen over de wenselijkheid van het blijven voortbestaan van het groepstoezicht. Wat vast staat is dat het solotoezicht gehandhaafd blijft.

Het (mogelijk in 2018) vervallen van het groepstoezicht zal leiden tot een aantal wijzigingen in de governance van het bedrijf. De belangrijkste wijziging is dat in dat geval niet langer een personele unie kan blijven bestaan tussen de Raad van Commissarissen van Bovemij N.V. (de Holding) en de N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij (de Verzekeraar). Vooruitlopend op deze te verwachten wijziging heeft de Raad van Bestuur in nauw overleg met de Raad van Commissarissen besloten om op de AvA van 20 april 2018 voor te stellen om met ingang van april 2018 de Raad van Commissarissen van de holding en de Raad van Commissarissen van de Verzekeraar te splitsen. De Raad van Commissarissen van de Verzekeraar zal dan bestaan uit drie leden, van wie twee leden onafhankelijk zullen zijn. De voorzitter van de Raad van Commissarissen

van de Holding is en blijft gelijk aan de voorzitter van de Verzekeraar. Vooruitlopend op deze te verwachten wijziging heeft de Raad van bestuur in nauw overleg met de Raad van Commissarissen besloten om na de AvA van 20 april 2018 de personele bezetting van de Raad van Commissarissen van Bovemij N.V. en de Raad van Commissarissen van N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij formeel te splitsen. Hierover is vooraf overleg gevoerd met de aandeelhouders en DNB. De bezetting van de Raad van Commissarissen van Bovemij blijft ongewijzigd. Bovemij heeft ervoor gekozen om de voorzitter van beide Raden van Commissarissen als verbindende schakel te laten functioneren. De Raad van Commissarissen van de Verzekeraar zal dan bestaan uit drie leden, van wie twee leden onafhankelijk zullen zijn.

De bezetting van de Raad van Commissarissen van N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij is vanaf die datum als volgt:

- De heer G.J.N.H. (Gerlach) Cerfontaine (voorzitter)
- De heer E. (Erno) Kleijnenberg (lid)
- Vacature (lid)

De DNB-procedure voor de heer Kleijnenberg is positief afgerond en de procedure voor de werving van een derde lid van de Raad van Commissarissen van de Verzekeraar is inmiddels in volle gang. De heer Kleijnenberg is voorgedragen op de Algemene Vergadering van de N.V. Schadeverzekering-Maatschappij d.d. 20 april 2018 voor een eerste zittingstermijn van vier jaar.

Voor de verdere ontwikkeling van de onderneming is het belangrijk om de toekomstige opbouw en bezetting van de Raad van Commissarissen zodanig te kiezen dat we tegemoet komen aan de eisen en wensen van alle voor de onderneming relevante stakeholders, zowel intern als extern. Daarin is de onderneming in een open communicatie met de aandeelhouders de afgelopen jaren bijzonder succesvol geweest.

B.4. Interne controle

B.4.1. First line of defence

Bovemij hanteert een systeem van interne controle, ondergebracht in de first line of defence. In alle relevante bedrijfsprocessen zijn maatregelen aanwezig om risico's te identificeren, op consequenties te analyseren en vervolgens te managen.

Tot deze processen behoren verzekeringsacceptatie, schadebehandeling, business continuity management, contractbeheer, financiën, herverzekeringen, ICT en rapportering.

Deze maatregelen hebben zowel betrekking op richtlijnen, overlegstructuren en controles door verschillende functionarissen, als op functiescheiding. Naast de first line of defence is een second line of defence ingericht.

B.4.2. Second line of defence

Compliance Functie

De Compliance Functie rapporteert jaarlijks in de vorm van een rapportage vergezeld van een persoonlijk gesprek met de voorzitter van de Raad van Commissarissen over alle relevante aspecten op gebied van governance, risk en compliance. Integriteit, cultuur en gedrag van bestuur en medewerkers komen daarin ook aan de orde. Het rapport wordt gedeeld met de Raad van Commissarissen, de Raad van Bestuur en de accountant. Net als alle andere relevante documenten staat ook dit rapport ter beschikking van DNB. De verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de Compliance Functie zijn vastgelegd in een door DNB goedgekeurd charter.

Actuariële Functie

Zie hierna onder B.6.

Risk Management Functie

Voor de coördinatie van de risicomanagementactiviteiten binnen Bovemij heeft de directie groepsbreed een Groep Risk Manager ingesteld. Separaat is de Risk Management Functie als sleutelfunctionaris belast met het 2e lijns risicomanagement in de verzekeraar. De organisatorische inbedding van deze functie is zodanig dat zij objectief en onafhankelijk haar taken kan uitvoeren. Dit betekent in ieder geval dat beide functies zonder invloed van andere functies hun bevindingen rechtstreeks kunnen rapporteren aan de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen.

De Risk Management Functie ondersteunt de organisatie bij het effectief uitvoeren van het risicomanagement. Dit gebeurt onder meer door te zorgen voor een gedocumenteerd risicomanagementsysteem en de periodieke evaluatie hiervan. De uitgangspunten en opzet van dit systeem zijn vastgelegd in het Risk Management Charter.

De Groep Risk Manager en de Risk Management Functie rapporteren ieder kwartaal aan de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen over de uitvoering van hun werkzaamheden groepsbreed en voor de verzekeraar specifiek.

De uitvoering van de Risk Management Functie is onderworpen aan een onafhankelijke toetsing door de Internal Audit Functie. Deze toetsing heeft mede tot doel de werking van de Risk Management Functie vast te stellen en een onaanvaardbare vermenging van uitvoerende en toezichthoudende taken te voorkomen.

B.5. Internal Audit Functie

Tenslotte is bij Bovemij tevens een third line of defence ingericht met de benoeming van de Internal Audit Functie. De Internal Audit Functie (IAF) maakt onderdeel uit van de governance structuur van Bovemij. De IAF heeft als doelstelling om inzicht en aanvullende zekerheid te verschaffen aan de Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen over de interne beheersing van Bovemij. De IAF geeft hier invulling aan door opzet, bestaan en werking van de interne risicobeheersing objectief te toetsen en hierover te rapporteren aan de Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen. De IAF stelt zich onafhankelijk op van de operationele bedrijfsactiviteiten van Bovemij en rapporteert rechtstreeks aan de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen. Tussen de IAF, de accountant, de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen vindt periodiek informatie-uitwisseling plaats. In het kader van deze informatie-uitwisseling zijn onder andere de risicoanalyse, het auditplan, de auditverslagen, de jaarlijkse IAF managementletter en de managementletter van de accountant onderwerp van overleg. De IAF neemt het initiatief om met de accountant tenminste jaarlijks in een vroegtijdige fase elkaars risicoanalyse, auditplan en bevindingen te bespreken. De risicoanalyse, het auditplan, de auditverslagen en de jaarlijkse IAF managementletter staan tevens ter beschikking van De Nederlandsche Bank. De verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de Compliance Functie zijn vastgelegd in een door DNB goedgekeurd charter.

B.6. Actuariële Functie

De Actuariële Functie vormt een onderdeel van de second line of defence en draagt zorg voor adequate modellen en methodieken en het beoordelen en toetsen van de technische voorzieningen. Hij adviseert de Raad van Bestuur over de algehele gedragslijn voor het aangaan van verzekeringstechnische verplichtingen en de adequaatheid van de herverzekeringsprogramma's. Daarnaast verstrekt hij minimaal eenmaal per jaar een rapportage waarin verslag wordt gedaan van zijn werkzaamheden en de resultaten daarvan, waartoe mede behoort de onafhankelijke toetsing van de ORSA en het actuariële jaarwerk. De verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de Actuariële Functie zijn vastgelegd in een door DNB goedgekeurd charter.

B.7. Uitbesteding

Bovemij heeft slechts in zeer beperkte mate haar operationele activiteiten uitbesteed. Waar dat speelt, zijn in een samenwerkings- of uitbestedingsovereenkomst eisen aan de uitvoerder gesteld en is beschreven aan welke contractsbepalingen de uitbesteding dient te voldoen, een en ander conform vigerende wet- en regelgeving. Dit geldt ook in het kader van het vermogensbeheer van Bovemij, waar sprake is van een beperkte en gemandateerde vorm van uitbesteding.

B.8. Overige informatie

In de bovenstaande tekst zijn alle belangrijke aspecten van het governance systeem toegelicht.

C. Risicoprofiel

C.1. Verzekeringstechnisch risico

De Raad van Bestuur stelt jaarlijks de risicobereidheid vast en legt deze ter goedkeuring voor aan de Raad van Commissarissen. Eventuele besluiten die strekken tot wijziging van de risicobereidheid worden eveneens aan de Raad voorgelegd. De Raad beoordeelt op strategisch niveau of bedrijfsactiviteiten, kapitaalallocatie en liquiditeitsbeslag in algemene zin in overeenstemming zijn met de goedgekeurde risicobereidheid. Verwezen wordt ook naar B.3.2.

Na jarenlange voorbereiding is op 1 januari 2016 Solvency II ingevoerd. Het (financiële) toezicht op verzekeraars is nu risico gebaseerd; DNB en AFM werken nauwer samen. Het doel is een gezonde, solide, transparante en integere financiële sector te creëren die, beter dan voorheen het geval is gebleken, zelfstandig toekomstige schokken kan opvangen. Niet voor niets heeft DNB als centrale thema's de toekomstbestendigheid en het herstel van het aanpassingsvermogen van de financiële sector gekozen.

C.1.1. Algemeen

Het verzekeringstechnisch risico betreft alle risico's die zijn verbonden aan verplichtingen uit hoofde van verzekeringsactiviteiten, behoudens componenten die onder marktrisico, tegenpartijrisico of onder operationeel risico vallen.

Het sluiten van verzekeringen is de kernactiviteit van Bovemij. In het kader van de verzekeringsactiviteiten kunnen ongewenste en zelfs onaanvaardbare risico's ontstaan. Deze kunnen zowel bestaan uit catastroferisico's, voorzieningenrisico's en onnatuurlijk vervalrisico's, als uit premierisico's. Als verzekeraar heeft Bovemij zowel te maken met gebeurtenissen die plotseling optreden (vaak natuurevenementen), als met omstandigheden die tot geleidelijke erosie van de solvabiliteit leiden (vaak door externe veranderingen).

C.1.2. Submodules verzekeringstechnisch risico's

Solvency II benoemt diverse submodules van het verzekeringstechnische risico. Deze worden, indien relevant, door Bovemij in aanmerking genomen bij de vaststelling van de solvabiliteitspositie.

Dit zijn de volgende submodules:

- **Premie risico (non-life en NSLT Health)**
Het risico dat de te ontvangen premie niet voldoende is om de schades en kosten te dekken.
- **Reserve risico (non-life en NSLT Health)**
Het risico dat de bestaande voorzieningen voor ontstane schades ontoereikend zijn voor de afwikkeling van deze schades.
- **Onnatuurlijk verval risico (lapse, voor non-life, NSLT Health en SLT Health)**
Het onnatuurlijk verval risico betreft het risico dat meer polissen worden opgezegd dan verwacht.
- **Kortleven risico (SLT Health)**
Het risico dat de gerealiseerde sterfte hoger is dan op basis van de aannames verwacht.
- **Langleven risico (SLT Health)**
Het risico dat de gerealiseerde sterfte lager is dan op basis van de aannames verwacht.
- **Invalideiteit- en morbiditeitsrisico (SLT Health)**
Het risico dat de gerealiseerde in- en uitstroomkansen van de arbeidsongeschiktheidsproducten ongunstiger zijn dan op basis van de aannames verwacht.
- **Kosten risico (SLT Health)**
Het risico op verliezen door veranderingen in kosten.
- **Herzieningsrisico (SLT Health)**
Het risico op verliezen door schommelingen in de toegepaste herzieningspercentages als gevolg van veranderingen in het wettelijk kader of in de gezondheidstoestand van de verzekerde.
- **Catastrofe risico (non-life, NSLT Health en SLT Health)**
Het risico dat door extreme en/of uitzonderlijke gebeurtenissen schades optreden waardoor de financiële positie negatief wordt beïnvloed.

C.1.3. Schadeverzekeringen

Bovemij is uitsluitend actief op het gebied van schadeverzekeringen, waaronder met name aansprakelijkheids-, casco-, inkomens-, brand,- en (hagel) stormschade.

C.1.4. Acceptatie

Bij het aangaan van dekkingsverplichtingen bestaat het risico van het accepteren van verzekeringen op basis van gebrekkige acceptatieregels of van het accepteren van verzekeringen in strijd met acceptatieregels.

Bovemij beheerst dit risico door het hanteren van duidelijke acceptatieregels en het toepassen van controlemechanismen. De acceptatieregels op het gebied van schadeverzekeringen worden doorlopend geëvalueerd en afgestemd op opgedane ervaringen vanuit risicobeheersing. De bestaande schadeportefeuille vormt hiervan het resultaat.

C.1.5. Herverzekering

Bovemij heeft een herverzekeringsbeleid ontwikkeld, rekening houdend met relevante risico's en beschikbaar kapitaal. De herverzekeringssportefeuille is ondergebracht bij drie zeer gerenommeerde herverzekeraars, alle met een AA- rating van S&P.

C.2. Marktrisico

C.2.1. Algemeen

Bovemij wordt voortdurend geconfronteerd met risico's die de financiële markten nadelig kunnen beïnvloeden. Er wordt constant beoordeeld of er alternatieve beleggingsmogelijkheden zijn die qua risico en rendement passen in het beleggingsbeleid. De beleggingsopbrengsten over 2017 bestonden uit een mix van rendement op aandelen, onroerend goed, autofinancieringen en hypotheek. De belangrijkste beheersingsmaatregel in dit kader is het blijvend aanhouden van een fors eigen vermogen.

Daarnaast blijft het beleggingsbeleid van Bovemij gericht op het streven naar een verantwoorde verhouding tussen de verschillende soorten verplichtingen enerzijds en de daar tegenoverstaande beleggingscategorieën anderzijds.

Afgeleide financiële instrumenten en gestructureerde producten worden vermeden. Het beleggingsbeleid is goedgekeurd door de Raad van Commissarissen.

Het marktrisico betreft het risico als gevolg van het blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van verhandelbare financiële instrumenten binnen een (handels)portefeuille. Blootstelling aan marktrisico wordt gemeten aan de hand van de gevolgen van schommelingen in de waarde van financiële variabelen zoals valutakoersen, aandelenprijzen, rentestanden en vastgoedwaardes.

C.2.2 Marktrisico

Het marktrisico is het risico dat de waarde van aandelen en onroerende zaken afneemt als gevolg van wijzigende marktomstandigheden. Bovemij beheerst dit risico door het aanbrengen van spreiding in de beleggingsportefeuilles. Daarnaast stelt de sterke vermogenspositie van Bovemij haar in staat om het optreden van fluctuaties in de waardes te accepteren

Renterisico

Het renterisico betreft het risico dat rentefluctuaties - als gevolg van ontoereikende afstemming tussen rentegevoelige activa en passiva op het gebied van rentelooptijden en rentevoet - leiden tot ongewenste effecten op het resultaat.

Bij Bovemij vormt het renterisico een beperkt gedeelte van het totale marktrisico. Enerzijds is de duration van de verplichtingen met 3 à 4 jaar relatief beperkt. Daar tegenover staat aan de activa zijde vastrentende waarde, betreffende participatie in een Nederlands hypotheekbeleggingsfonds, met een duration van 7 à 8 jaar. Hierdoor wordt het renterisico deels gemitigeerd. Daarnaast is de lening van N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij aan Bovemij Financieringsmaatschappij onderhevig aan het renterisico.

Aandelenrisico

Het aandelenrisico betreft het risico dat de waarde van de beleggingen verandert door wijzigingen in de desbetreffende (aandelen)marktprijzen.

Bij Bovemij betreffen de aandelen voor een groot gedeelte participaties in aandelenfondsen met een portefeuille van Europese en wereldwijd beursgenoteerde ondernemingen. Daarnaast wordt geparticipeerd in passieve aandelenfondsen die de MSCI Europe Index en MSCI World Index volgen.

Tevens wordt er voor een gedeelte belegd in niet genoteerde Nederlandse en Europese small cap fondsen. Op basis van bovenstaande karakteristieken van de aandelen portefeuille wordt het risico als beheerst gekwalificeerd.

Vastgoedrisico

Het vastgoed risico betreft het risico dat niet voldoende aandacht wordt gegeven aan het minimaliseren van het specifieke risico door dat risico op portfolio-niveau te diversifiëren, waardoor een te hoog concentratierisico ontstaat.

Bij Bovemij bestaat de vastgoedportefeuille uit gebouwen en terreinen voor eigen gebruik en daarnaast uit woningen bestemd voor commerciële verhuur. In de recente financiële crisis zijn er flinke waardedalingen genoteerd; deze dalingen bleven evenwel nog ruim onder de voorgeschreven schok van 25% van Solvency II. Binnen Bovemij heeft de vastgoedportefeuille inmiddels een zeer positieve performance laten zien.

Spreadrisico

Het spreadrisico betreft het risico van veranderingen in het niveau van renteopslagen op de risicovrije rentetermijn structuur.

Bij Bovemij is het spread risico beperkt, met name doordat er geen materialiteit aan obligaties in de beleggingsmix aanwezig is. De enige materiële post in het spreadrisico betreft de lening van N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij aan Bovemij Financieringsmaatschappij.

Valutarisico

Het valutarisico betreft het risico dat de waarde van de beleggingen in vreemde valuta verslechtert als gevolg van wijzigingen in valutakoersen.

Bij Bovemij is sprake van een beperkte exposure aan vreemde valuta. Het valutarisico wordt bepaald door een in Solvency II voorgeschreven vaste schok toe te passen op de netto blootstelling aan vreemde valuta. Deze blootstelling betreft hoofdzakelijk reguliere valuta.

Concentratierisico

Het concentratierisico betreft het risico dat door ontoereikende diversificatie binnen de portefeuille een bepaalde ontwikkeling of gebeurtenis een bovengemiddeld effect heeft op de waarde van de portefeuille.

Bij Bovemij leidt de exposure in aandelenfondsen en vastgoed niet tot een concentratie risico, vanwege de hoge mate van spreiding binnen deze portefeuilles. De liquide middelen zijn gespreid over meerdere systeembanken.

C.3. Tegenpartij default risico

C.3.1. Algemeen

Het tegenpartij risico betreft het risico dat een tegenpartij contractuele of andere overeengekomen verplichtingen (waaronder verstrekte kredieten, leningen, vorderingen, ontvangen garanties) niet nakomt als gevolg van surseance, faillissement of andersoortige verslechtingen in de kredietwaardigheid.

C.3.2. Tegenpartij default risico

Het tegenpartij default risico is bij Bovemij als volgt ingedeeld:

Herverzekeraarsrisico

Het herverzekeraarsrisico betreft het risico dat herverzekeraars niet aan hun verplichtingen kunnen voldoen.

De drie op de portefeuilles van Bovemij betrokken herverzekeraars Swiss Re, Munich Re en Hannover Re hebben alle een S&P rating van AA-minus. Signalen omtrent een eventuele downgrading zijn niet ontvangen of zichtbaar.

Financiële Instellingen risico

Het financiële instellingen risico betreft het risico dat financiële instellingen niet aan hun verplichtingen kunnen voldoen.

Bovemij werkt samen met gerenommeerde bancaire partijen. De uitstaande liquide middelen staan zo goed als volledig bij ABN AMRO, ING bank, Rabobank, Deutsche Bank en SNS bank. Periodiek wordt de CDS-spread als toetsingsinstrument van het risico op uitstaande liquide middelen geraadpleegd.

Intermediair risico

Het intermediair risico betreft het risico dat intermediairs niet aan hun verplichtingen kunnen voldoen.

Er zijn geen intermediairs met een structureel slechte betaalperformance. De marktbenadering en de bestaande distributiekanaalen van Bovemij leiden niet tot een verhoogd aanbod van dubieuze tegenpartijen.

Verzekeringnemers risico

Het verzekeringnemers risico betreft het risico dat verzekeringnemers niet aan hun verplichtingen kunnen voldoen.

Indien (grote) relaties te maken (zouden) krijgen met insolventie, dan zal de betrokken curator de lopende risico's bijna altijd moeten blijven afdekken om aan zijn zorgplicht richting crediteuren te kunnen voldoen. Hierdoor ontstaat afdoende reactietijd voor Bovemij om het premie-afdracht-traject intern af te ronden.

C.4. Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico of verhandelbaarheidsrisico is het risico dat Bovemij over onvoldoende middelen beschikt om aan de directe betalingsverplichtingen te voldoen. Bovemij voert uitsluitend schadeverzekeringen met een relatief beperkte looptijd, waardoor het liquiditeits- en kasstroomrisico beperkt is. Het beleggingsbeleid van Bovemij is hierop ingericht.

C.5. Operationeel risico

C.5.1. Algemeen

Het operationeel risico betreft het risico dat ontstaat als gevolg van het falen of tekortschieten van interne processen, menselijke en technische tekortkomingen en onverwachte externe gebeurtenissen. Dit wordt bij Bovemij ondervangen door deugdelijke functiescheiding, goed beschreven administratieve organisatie en een toezicht op de naleving van de afgesproken procedures.

C.5.2. Operationeel risico

Het operationeel risico is bij Bovemij als volgt ingedeeld:

Juridische risico's

Het juridisch risico betreft het risico dat niet wordt voldaan aan voor de onderneming geldende wet- en regelgeving, met inbegrip van de mogelijkheid dat contractuele bepalingen niet afdwingbaar of niet correct gedocumenteerd zijn.

Bij Bovemij is geen sprake van materiële incidenten, administratief of strafrechtelijke boetes van- of juridische procedures met regulerende instanties of belastingautoriteiten. Zichtbaar is een bedrijfscultuur, waarin wet- en regelgeving volledig wordt gerespecteerd. Transacties met cliënten en andere partijen worden vastgelegd in formele overeenkomsten die traceerbaar zijn.

Integriteitsrisico's

Het risico dat de organisatie financiële schade leidt als gevolg van integriteitsschending door medewerkers of klanten.

Bovemij leeft interne procedures na door onder andere gebruik te maken van autorisatieregels, fraudeprotocollering en HRM-checks.

IT-risico's

De grootste gevaren zitten in digitale aanvallen van buiten en de verstoring in de bedrijfsvoering bij uitval van de technologische infrastructuur.

Uitbestedingsrisico's

Het uitbestedingsrisico betreft het risico dat niet kan worden gewaarborgd dat de uitbestede activiteiten worden uitgevoerd overeenkomstig gestelde (wettelijke) regels en er geen adequaat toezicht plaatsvindt.

Bovemij heeft slechts in zeer beperkte mate haar operationele activiteiten uitbesteed. Er wordt uitsluitend gewerkt met gerenommeerde instellingen. Er is een zorgvuldig selectieproces betreffende externe maatschappijen.

Waar dat speelt, zijn in een samenwerkings- of uitbestedingsovereenkomst eisen aan de uitvoerder gesteld en is beschreven aan welke contractbepalingen de uitbesteding dient te voldoen, een en ander conform vigerende wet- en regelgeving. Dit geldt ook in het kader van het vermogensbeheer van Bovemij, waar sprake is van een beperkte en gemandateerde vorm van uitbesteding.

Frauderisico

Het risico van het faciliteren van of betrokkenheid hebben bij gedrags- en/of wettelijke overtredingen met het oogmerk op persoonlijk voordeel van medewerker of derde.

Bovemij beperkt dit risico door interne procedures na te leven (onder andere autorisatieregels, fraudeprotocollering, HRM-check met een screeningsbeleid bij aanname van medewerkers) en functiescheidingen aan te brengen tussen operationele activiteiten beleidsbepalende activiteiten.

C.6. Overige materiële risico's

Witwassen/terrorismedefinanciering risico

Het risico dat klanten, medewerkers of contractpartners onze producten en/of diensten gebruiken om criminele gelden wit te wassen/ terrorisme te financieren of (inter) nationale sancties te omzeilen.

Bovemij is aangesloten op de UBO-check ('Uiteindelijk Belanghebbenden') waarmee een digitale koppeling met de voorgeschreven sanctielijsten is gewaarborgd. De afdeling Fraudecoördinatie is afdoende betrokken op deze processen.

Belangenverstremming/voorwetenschap risico

Het risico dat bestuurders, commissarissen of medewerkers zich bij het maken van keuzes laten leiden door andere (eigen) belangen dan de belangen van de onderneming of dat medewerkers ongewenst gebruik maken van kennis waarover zij uit hoofde van hun functie beschikken.

Bovemij leeft interne en externe gedragscodes na (o.a. melden van nevenfuncties, geschenkenregeling, regeling Identified Staff, autorisatieregels, directie- en RvC reglement, beleggingsbeleid en klokkenluidersregeling).

Maatschappelijk onbetamelijk gedrag risico

Het risico dat gedrag van bestuurders, medewerkers of organisatie als maatschappelijk niet betamelijk wordt beoordeeld.

Bij de ontwikkeling van producten, het uitvoeren van transacties en/of het opzetten van constructies volgt Bovemij de geest van de wet (de bedoeling van de wetgever) en zoekt zij niet naar mazen en hiaten in de wetgeving. Er is sprake van een goede staat van dienst betreffende objectiviteit in werkzaamheden. Informatie betreffende belangrijke kwesties wordt met zorg behandeld. Bovemij hanteert het protocol 'aannemen diensten/gelden van derden'.

Schending van privacy risico

Het risico dat persoonsgegevens die aan de onderneming zijn toevertrouwd niet op een juiste en beschermde manier worden verwerkt.

Bovemij conformeert zich aan de Gedragscode Bescherming Persoonsgegevens en het protocol meldplicht Datalekken. Daarnaast geldt dat de nieuwe privacyverordening inmiddels definitief is gepubliceerd in het Publicatieblad van de Europese Unie. Artikel 99 van de verordening bepaalt dat deze vanaf 25 mei 2018 van toepassing is. Bovemij heeft zich hier tijdig aan geconformeerd.

C.7. Overige informatie

In de bovenstaande tekst zijn alle belangrijke aspecten omtrent het risicoprofiel toegelicht.

D. Waardering voor solvabiliteitsdoeleinden

Solvency II balans

De financiële positie Bovermij op Solvency II grondslagen is samengevat als volgt:

Activa (in duizenden euro's)	BW2	Herrubricering	Herwaardering	Solvency II
Overlopende acquisitiekosten	25.568	-25.568	-	-
Beleggingen				
Beleggingsfondsen	90.313	-	-	90.313
Derivaten	-	-	-	-
Leningen en hypotheken	180.376	-	-	180.376
Vastgoed en materiële vaste activa	77.948	-	-	77.948
Aandelen	-	-	-	-
Overige beleggingen	-	-	-	-
Totaal beleggingen	348.637	-	-	348.637
Vorderingen				
Directe verzekering	7.741	-	-	7.741
Herverzekeraars	1.054	-	-	1.054
Aandeel herverzekeraars in technische voorzieningen	53.574	-	971	54.545
Overige vorderingen	83.797	-	-	83.797
Totaal vorderingen	146.166	-	971	147.137
Overige activa				
Immateriële activa	5.967	-	-	5.967
Liquide middelen	207.254	-	-	207.254
Latente belastingvordering	-	-	14.238	14.238
Totaal overige activa	213.221	-	14.238	227.459
Totaal activa	733.592	-25.568	15.209	723.233

Passiva (in duizenden euro's)	BW2	Herrubricering	Herwaardering	Solvency II
Technische voorzieningen	413.353	-25.568	-58.963	328.822
Belastinglatentie	12.279	-	22.959	35.238
Pensioenverplichting	-	-	25.047	25.047
Overige passiva				
Schulden aan kredietinstellingen	78.571	-	-	78.571
Financiële verplichtingen anders dan aan kredietinstellingen	36.030	-	-	36.030
Overige vorderingen	19.259	-	-	19.259
Totaal overige passiva	133.860	-	-	133.860
Totaal passiva	559.492	-25.568	-10.957	522.967
Activa boven passiva	174.100	-	26.166	200.266

Going concern

Zoals vastgelegd in artikel 7 van de Gedelegeerde handelingen waardeert de verzekeraar haar activa en passiva op basis van de aanname dat de onderneming haar bedrijf blijvend zal uitoefenen ("going-concern"-principe).

Marktwwaardewardering

De uitgangspunten voor de waardering van activa en passiva is vastgelegd in artikel 75 van de Solvency II Richtlijn (zoals hiervoor opgenomen) en deze zijn nader uitgewerkt in Hoofdstuk 2 van de gedelegeerde verordening (EU) 2015/35 van de Commissie van 10 oktober 2014 (artikel 7 tot en met 16).

Belangrijke algemene beginselen zijn vastgelegd in artikel 10 van deze regelgeving en betreffen:

- als uitgangspunt geldt dat activa en passiva worden gewaardeerd op basis van de "EU adopted" IFRS grondslagen (EU verordening 1606/2002);
- de IFRS standaarden gelden uitsluitend als waarderingsgrondslag indien en voor zover deze consistent zijn met de Solvency II bepalingen (artikel 75 SII richtlijn en afgeleide bepalingen);
- de verzekeraar mag, onder voorwaarden, ook de waarderingsgrondslagen van de jaarrekening hanteren, mits deze voldoen aan het volgende:
 - de methode moet consistent zijn met artikel 75 SII Richtlijn;
 - toepassing van de methode proportioneel is;
 - toepassing van IFRS zou leiden tot disproportionele kosten;
 - individuele activa en passiva worden afzonderlijk gewaardeerd.

Waarderingshiërarchie

Voor de bepaling van de marktwaarde van individuele activa en passiva geldt dat de bepaling van deze marktwaarde overeenkomstig de volgende hiërarchie plaatsvindt:

- waardering tegen genoteerde marktprijzen op actieve markten;
- waardering tegen genoteerde marktprijzen op actieve markten van soortgelijke activa en passiva, aangepast voor eventuele verschillen (zoals de toestand of locatie, de mate waarin inputs vergelijkbaar zijn en het volumenniveau);
- alternatieve waarderingmethoden, waarbij zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van relevante marktdata zoals op niet-actieve markten genoteerde prijzen, andere inputs zoals rentevoeten, rentecurves, impliciete volatiliteiten en credit spreads of andere door op waarneembare marktgegevens gebaseerde inputs.

Bij het hanteren van alternatieve waarderingmethodes maken verzekeraars gebruik van de volgende benaderingen:

- de marktbenadering;
- de inkomstenbenadering;
- de kosten- of actuele vervangingswaarde benadering.

Uitgesloten waarderingmethoden

In artikel 16 van de gedelegeerde verordening worden een aantal voor de jaarrekening toegestane waarderingmethoden uitgesloten:

- waardering tegen kostprijs of geamortiseerde kostprijs;
- waardering tegen laagste boekwaarde of reële waarde minus verkoopkosten;
- waardering op basis van kosten minus afschrijvingen en bijzondere waardevermindering;
- uitsluitingen voor de waardering van geleasde activa en leaseverplichtingen;
- waardering tegen opbrengstwaarde voorraden of kostprijs;
- waardering niet monetaire subsidies niet op nominale waarde;
- waardering van biologische activa, rekening houden met geschatte verkoopkosten.

D.1. Activa

D.1.1. Overlopende acquisitiekosten

Overlopende acquisitiekosten (in duizenden euro's)	BW2	Herrubricering	Herwaardering	Solvency II
Overlopende acquisitiekosten	25.568	-25.568	-	-
Totaal Overlopende acquisitiekosten	25.568	-25.568	-	-

In de jaarrekening worden aan de looptijd van de verzekering toegerekende acquisitiekosten (provisies) gepresenteerd als afslag op de technische voorziening. Op de Solvency II balans naar statutaire (BW2) grondslagen worden deze separaat opgenomen op de activa zijde van de balans. Naar Solvency II grondslagen worden de overlopende acquisitiekosten in mindering gebracht op de technische voorzieningen.

D.1.2. Beleggingen

Beleggingen (in duizenden euro's)	BW2	Herrubricering	Herwaardering	Solvency II
Beleggingsfondsen	90.313	-	-	90.313
Derivaten	-	-	-	-
Leningen en hypotheke	180.376	-	-	180.376
Vastgoed en materiële vaste activa	77.948	-	-	77.948
Aandelen	-	-	-	-
Overige beleggingen	-	-	-	-
Totaal beleggingen	348.637	-	-	348.637

Beleggingen worden in de jaarrekening gewaardeerd tegen actuele waarde. Deze waarderingmethode is in overeenstemming met de Solvency II grondslagen.

D.1.3. Vorderingen

Vorderingen (in duizenden euro's)	BW2	Herrubricering	Herwaardering	Solvency II
Directe verzekering	7.741	-	-	7.741
Herverzekeraars	1.054	-	-	1.054
Aandeel herverzekeraars in technische voorzieningen	53.574	-	971	54.545
Overige vorderingen	83.797	-	-	83.797
Totaal vorderingen	146.166	-	971	147.137

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht.

Het aandeel herverzekeraars in technische voorzieningen is naar Solvency II grondslagen geherwaardeerd naar de verwachte toekomstige kasstromen uit herverzekeringsovereenkomsten.

D.1.4. Overige activa

Overige activa (in duizenden euro's)	BW2	Herrubricering	Herwaardering	Solvency II
Immateriële activa	5.967	-	-	5.967
Liquide middelen	207.254	-	-	207.254
Latente belastingvordering	-	-	14.238	14.238
Totaal overige activa	213.221	-	14.238	227.459

De onder immateriële vaste activa opgenomen kosten van onderzoek en ontwikkeling worden naar BW2 gewaardeerd op het bedrag van bestede kosten, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De jaarlijkse afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur vanaf de datum van ingebruikname en worden berekend op basis van een vast percentage van de bestede kosten. De afschrijvingsduur is in de toelichting op de balans nader gespecificeerd. De Solvency II waardering is identiek aan de BW2 waardering.

Liquide middelen worden zowel naar BW2 gewaardeerd op nominale waarde. De Solvency II waardering is identiek aan de BW2 waardering.

De latente belastingvordering naar Solvency II grondslagen ontstaat door het belastingeffect over de herwaarderingen die een negatief effect hebben op het vermogen.

D.2. Technische voorzieningen

D.2.1. Technische voorzieningen in de jaarrekening

De technische voorzieningen in de jaarrekening bestaan uit de voorzieningen voor niet-verdiende premies en de voorzieningen voor te betalen schaden. Daarnaast bevatten de technische voorzieningen de overlopende acquisitiekosten, die eveneens op de activazijde zijn geactiveerd (zie ook D.1.1)

De voorzieningen voor niet-verdiende premies betreffen onverdiende bruto premies ultimo boekjaar. In de jaarrekening wordt dit gesaldeerd met de overlopende acquisitiekosten gepresenteerd.

De voorzieningen voor te betalen schaden betreffen het geschatte deel van de gemelde, maar nog niet afgewikkelde schaden. Tevens zijn voorzieningen voor schaden opgenomen die per balansdatum wel zijn voorgevallen, maar nog niet bij de verzekeraar zijn gemeld alsmede voor mogelijke mutaties in wel gemelde maar nog niet afgewikkelde schaden.

D.2.2. Technische voorzieningen op Solvency II grondslagen

Op Solvency II grondslagen worden de technische voorzieningen gewaardeerd naar de verdisconteerde waarde van de best-estimate van de toekomstige kasstromen onder toevoeging van een risicomarge.

D.2.2.1. Verdiscontering

Voor de verdiscontering wordt gebruik gemaakt van de risicovrije rentecurve zoals deze maandelijks door EIOPA wordt gepubliceerd en bepaald in artikel 43 en verder van de Gedelegeerde verordening Solvency II (2015/35). Er wordt hierbij geen gebruik gemaakt van overgangsmatregelen zoals volatility of matching adjustment, dan wel overige overgangsmatregelen.

D.2.2.2. Best Estimate

N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij opereert in verschillende Lines of Businesses (LoB's), die op hoofdlijnen verdeeld worden in:

- Non-Life
- NSLT Health
- SLT Health

Voor Non-Life en NSLT Health wordt de best estimate van de voorzieningen voor te betalen schaden hoofdzakelijk gebaseerd op basis van driehoeksanalyses. Dit betekent dat de toekomstige uitloop wordt ingeschat op basis van historische uitlooppatronen, eventueel gecombineerd met verwachte schaderatio's. Dit gebeurt met gangbare deterministische methoden, zoals Chainladder, Expected Loss en Bornhuetter-Ferguson. De methodiek wordt per homogene risicogroep vastgesteld op basis van de aard van de risicogroep en beschikbare data.

De best estimate van de voorzieningen voor niet-verdiende premies voor deze LoB's wordt afgeleid op basis van inschattingen van toekomstige schade- en kostenratio's. De inschattingen van de schaderatio's zijn veelal afkomstig vanuit de bovengenoemde driehoeksanalyses.

Voor SLT Health wordt de totale best estimate in beginsel bepaald op basis van doorrekeningen op polisniveau, waarbij de verwachte baten en lasten afkomstig uit de aangegane verzekeringsverplichtingen worden vastgesteld. Er worden diverse aannames gehanteerd, bijvoorbeeld op het gebied van in- en revalidering, sterfte en schadebehandelingskosten. Deze aannames worden per homogene risicogroep vastgesteld.

D.2.2.3. Risicomarge

De risicomarge wordt onder Solvency II zodanig bepaald dat de waarde van de technische voorzieningen gelijk is aan het bedrag dat verzekerings- en herverzekeringsondernemingen naar verwachting zouden vragen voor de overname en de nakoming van de verzekerings- en herverzekeringsverplichtingen. Hiervoor bestaan diverse (simplificatie)methoden waarvoor de keuze gebaseerd moet worden op basis van evenredigheid met de omvang en complexiteit. N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij heeft ervoor gekozen om de methode te hanteren die in de Solvency II-regelgeving bekend staat als simplificatiemethode 2. Hierbij vormt het aflooptraject van de best-estimate kasstroom de basis voor de berekening van de risicomarge.

D.2.2.4. Overzicht technische voorzieningen

Overzicht technische voorzieningen (in duizenden euro's)	BW2	Herwaardering	Solvency II
Non-Life			
Bruto voorziening jaarrekening	315.260	-	-
Bruto best estimate	-	-	230.990
Risicomarge	-	-	16.578
Herverzekering	-43.743	-	-40.953
Acquisitiekosten	-20.561	-	-
Technische voorzieningen Non-life	250.956	-44.341	206.615
NSLT Health			
Bruto voorziening jaarrekening	29.394	-	-
Bruto best estimate	-	-	26.485
Risicomarge	-	-	2.744
Herverzekering	-69	-	107
Acquisitiekosten	-420	-	-
Technische voorzieningen NSLT Health	28.905	431	29.336
SLT Health			
Bruto voorziening jaarrekening	68.699	-	-
Bruto best estimate	-	-	47.403
Risicomarge	-	-	4.622
Herverzekering	-9.762	-	-13.699
Acquisitiekosten	-4.587	-	-
Technische voorzieningen SLT Health	54.350	-16.024	38.326
Totaal			
Bruto voorziening jaarrekening	413.353	-	-
Bruto best estimate	-	-	304.878
Risicomarge	-	-	23.944
Herverzekering	-53.574	-	-54.545
Acquisitiekosten	-25.568	-	-
Totaal technische voorzieningen (netto)	334.211	-59.934	274.277

De technische voorzieningen zijn inclusief de verwachte winst uit toekomstige premies, voor zover deze binnen de contractsgrenzen vallen. De contractsgrenzen zijn hierbij conform guideline EIOPA-BoS-14/165 vastgesteld. De resulterende verwachte netto winst uit toekomstige premies bedraagt:

Verwachte netto winst uit toekomstige premies (in duizenden euro's)

Non-life	16.938
NSLT Health	2.263
SLT Health	9.058
Totale verwachte netto winst uit toekomstige premies	28.259

D.3. Overige schulden

D.3.1. Belastinglatentie

Belastinglatentie (in duizenden euro's)	BW2	Herrubricering	Herwaardering	Solvency II
Belastinglatentie	12.279	-	22.959	35.238
Totaal belastinglatentie	12.279	-	22.959	35.238

De voorziening voor latente belastingen in de jaarrekening betreft de latente belastingverplichtingen ter zake van de bestaande fiscale waarderingsverschillen en heeft een overwegend langlopend karakter. De voorziening is bepaald op basis van het nominale belastingtarief van 25%.

De toename van de latente belastingvordering op de Solvency II balans ontstaat als gevolg van de belastingdruk over de herwaarderingen en herrubriceringen die het eigen vermogen doen toenemen.

D.3.2. Pensioenverplichting

Pensioenverplichting (in duizenden euro's)	BW2	Herrubricering	Herwaardering	Solvency II
Pensioenverplichting	-	-	25.047	25.047
Totaal pensioenverplichting	-	-	25.047	25.047

Bovemij kent meerdere pensioenregelingen. Deze zijn allen ondergebracht bij pensioenverzekeraars. De verzekerde regelingen betreffen gedeeltelijk middelloonregelingen en gedeeltelijk toegezegde bijdrageregelingen. In de jaarrekening wordt de jaarlijkse kosten van deze pensioenregelingen verantwoord, en worden geen aanvullende voorzieningen getroffen, zoals toegestaan in de RJ271-regelgeving.

Onder Solvency II wordt wel een pensioenvoorziening getroffen, op grond van IAS19R-regelgeving. Hierbij wordt, waar relevant, gebruik gemaakt van de 'projected unit credit'-methode, die met name gevoelig is voor wijzigingen in de contante waarde factor (2%) en de indexatieverwachting (actieven 1,4%, inactieven 1,0%). Voor Bovemij bedraagt de resulterende pensioenverplichting € 25.047.000,-.

D.3.3. Overige passiva

Overige passiva (in duizenden euro's)	BW2	Herrubricering	Herwaardering	Solvency II
Schulden aan kredietinstellingen	78.571	-	-	78.571
Financiële verplichtingen anders dan aan kredietinstellingen	36.030	-	-	36.030
Overige vorderingen	19.259	-	-	19.259
Totaal overige passiva	133.860	-	-	133.860

Overige passiva worden gewaardeerd op de nominale waarde, die door Bovemij als marktwaarde beschouwd wordt.

D.4. Alternatieve waarderingsmethoden

In de bovengenoemde toelichtingen op de balansposten zijn de waarderingsmethoden uitgewerkt. Er wordt niet van alternatieve waarderingsmethoden gebruik gemaakt.

D.5. Overige materiële informatie

In de bovenstaande tekst zijn alle belangrijke aspecten van de waardering voor solvabiliteitsdoeleinden toegelicht.

E. Kapitaalbeleid

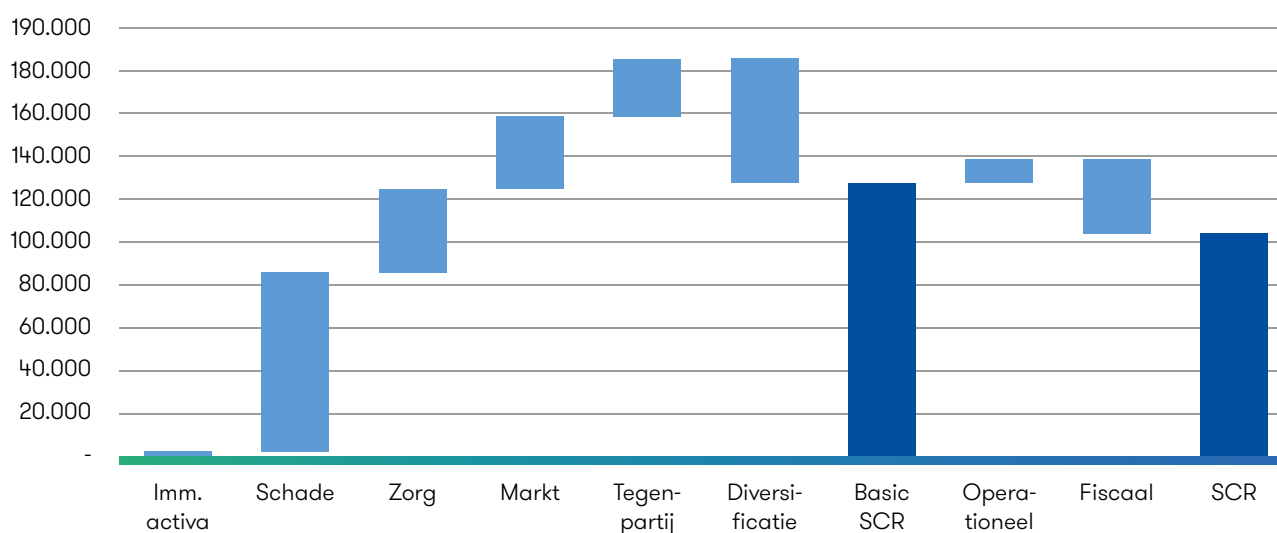
Solvabiliteit (in duizenden euro's)

	2017	2016	Ontwikkeling
Beschikbaar kapitaal	192.084	177.869	8%
Solvency Capital Requirement	103.834	95.362	9%
Solvabiliteitsratio	185%	187%	-1%

Ontwikkeling van de kapitaalsvereisten (in duizenden euro's)

	2017	2016	Ontwikkeling
Immateriële activa risico	2.078	1.848	12%
Schaderisico	83.704	75.889	10%
Zorgrisico	38.846	36.706	6%
Marktrisico	33.777	29.913	13%
Tegenpartijrisico	27.034	25.833	5%
Diversificatie	-58.056	-53.564	8%
Kernsolvabiliteitskapitaalvereiste	127.383	116.625	9%
Operationeel risico	11.062	10.524	5%
Fiscale compensatie	-34.611	-31.787	9%
Solvabiliteitskapitaalvereiste	103.834	95.362	9%
Minimumkapitaalvereiste	46.725	42.913	9%

Opbouw SCR per 31 december 2017

E.1. Eigen vermogen

Het statutair eigen vermogen van Bovemij bedraagt per einde 2017 € 174.100.000,-. Onder Solvency II neemt het beschikbaar eigen vermogen toe tot € 192.084.000,-. In onderstaande tabel is dit weergegeven, samen met vergelijkende cijfers per 31 december 2016.

Eigen vermogen (in duizenden euro's)	2017	2016	Ontwikkeling
Aandelenkapitaal	2.035	2.022	1%
Agio reserve	32.010	30.673	4%
Herwaarderingsreserve	3.720	2.565	-100%
Wettelijke reserve	1.700	1.922	-100%
Overige reserves	113.098	108.624	9%
Onverdeelde winsten	21.537	13.159	64%
Statutair eigen vermogen	174.100	158.965	10%
Herwaardering naar Solvency II grondslagen	26.166	24.314	8%
Voorzien dividend	-6.461	-3.948	64%
Totaal kernvermogen voor aanpassingen	193.805	179.331	8%
Aandelen gehouden door personeel	1.721	1.462	18%
Niet beschikbaar vermogen	1.721	1.462	18%
Beschikbaar eigen vermogen	192.084	177.869	8%

De herwaardering naar Solvency II grondslagen is reeds in hoofdstuk D nader uitgewerkt.

Om tot het totaal in aanmerking komend vermogen voor het solvabiliteitskapitaalvereiste te komen, worden de volgende posten verrekend op het statutair eigen vermogen:

- de herwaardering naar Solvency II grondslagen, zoals deze in hoofdstuk D nader is uitgewerkt;
- het voorzienbaar dividend van € 6.461.000,- over 2017 dat in het aankomende boekjaar zal worden uitgekeerd;
- een niet-uitkeerbare reserve ter grootte van € 1.721.000,- in verband met de terugkoopverplichting die Bovemij heeft voor certificaten die in handen van het eigen personeel zijn; deze terugkoopverplichting geldt alleen bij uitdiensttreding.

Het beschikbaar eigen vermogen is geheel gecategoriseerd als onbegrensd Tier 1 kapitaal, en wordt derhalve volledig gebruikt voor de toetsing op naleving van de solvabiliteitskapitaalvereiste en minimumkapitaalvereiste.

E.2. Solvabiliteitskapitaalvereiste en minimumkapitaalvereiste

E.2.1. Solvabiliteitskapitaalvereiste

De solvabiliteitskapitaalvereiste van Bovemij is volgens de standaardformule berekend, conform het bepaalde in hoofdstuk V van de Gedelegeerde Verordening 2015/35. In onderstaande tabel staat de solvabiliteitskapitaalvereiste op submodulenniveau.

Solvabiliteitskapitaalvereiste

(in duizenden euro's)

Schaderisico		83.704
Premie- en reserverisico	78.572	
Onnatuurlijk vervalrisico	-	
Catastroferisico	15.268	
Diversificatie	-10.136	
Zorgisico		38.846
NSLT Health	29.728	
<i>Premie- en reserverisico</i>	29.703	
<i>Onnatuurlijk vervalrisico</i>	1.216	
<i>Diversificatie</i>	-1.191	
SLT Health	12.954	
<i>Kortlevenrisico</i>	3	
<i>Langlevenrisico</i>	323	
<i>Invalideits- en morbiditeitsrisico</i>	11.158	
<i>Onnatuurlijk vervalrisico</i>	5.056	
<i>Kostenrisico</i>	743	
<i>Herzieningsrisico</i>	1.621	
<i>Diversificatie</i>	-5.950	
Catastroferisico	2.975	
Diversificatie	-6.811	
Marktrisico		33.777
Renterisico	1.232	
Aandelenrisico	19.203	
Vastgoedrisico	13.645	
Spreadrisico	-	
Valutarisico	6.430	
Concentratierisico	-	
Diversificatie	-6.733	
Tegenpartijrisico		27.034
Tegenpartijrisico type 1	11.141	
Tegenpartijrisico type 2	17.655	
Diversificatie	-1.762	

Solvabiliteitskapitaalvereiste (vervolg)

(in duizenden euro's)

Kernsolvabiliteitskapitaalvereiste		127.382
Schaderisico	83.704	
Zorgrisico	38.846	
Marktrisico	33.777	
Tegenpartijrisico	27.034	
Immateriële activa risico	2.078	
Diversificatie	-58.057	
Solvabiliteitskapitaalvereiste		103.834
Kernsolvabiliteitskapitaalvereiste	127.383	
Operationeel risico	11.062	
Fiscale compensatie	-34.611	

E.2.2. Minimumkapitaalvereiste

Bovemij N.V. heeft de minimumkapitaalvereiste vastgesteld conform hoofdstuk VII van de Gedelegeerde Verordening 2015/35.

Op grond van deze verordening wordt voor zowel de non-life portefeuille (samen met NSLT Health) als voor de SLT Health portefeuille een afzonderlijke lineaire minimumkapitaalsvereiste berekend:

- voor non-life op basis van de netto premie- en schade voorzieningen en de netto geboekte premies ;
- voor SLT health op basis van het totale capital-at-risk van de producten uit deze LoB.

De totale lineaire kapitaalsvereiste is gelijk aan de som van het bovenstaande,, met dien verstande dat deze niet minder dan 25% en niet meer dan 45% van de solvabiliteitskapitaalvereiste bedraagt.

Voor Bovemij N.V. bedraagt de aldus vastgestelde minimumkapitaalvereiste € 46.725.000,-

Minimumkapitaalvereiste (in duizenden euro's)

Lineair minimumkapitaalvereiste non-life en NSLT Health	47.010
Lineair minimumkapitaalvereiste SLT Health	6.760
Totale lineair minimumkapitaalvereiste	53.770
Solvabiliteitskapitaalvereiste	103.834
Minimumkapitaalvereiste bovengrens (45% solvabiliteitskapitaalvereiste)	46.725
Minimumkapitaalvereiste ondergrens (25% solvabiliteitskapitaalvereiste)	25.959
Minimumkapitaalvereiste	46.725

E.3. Gebruik van de ondermodule aandelenrisico op basis van looptijd bij de berekening van het solvabiliteitskapitaalvereiste

Bovemij hanteert voor de aandelenschok de volgende parameters:

- voor type 1 aandelen: 39% + asymmetrische aanpassing;
- voor type 2 aandelen: 49% + asymmetrische aanpassing.

De symmetrische aanpassing is vastgelegd in artikel 172 van de uitvoeringsverordening en wordt maandelijks door EIOPA gepubliceerd. De symmetrische aanpassing bedraagt +1,90% per 31 december 2017.

Door toepassing van bovenstaande schok voor alle aandelen wordt in feite geen gebruik gemaakt van de overgangsmaatregel voor het aandelenrisico zoals vastgelegd in artikel 308 ter lid 13 van de Solvency II richtlijn. Op basis van DNB guidance is dit toegestaan.

E.4. Verschillen tussen de standaardformule en ieder gebruikt intern model

Bovemij maakt voor de berekening van de kapitaalsvereisten uitsluitend gebruik van de standaardformule.

E.5. Niet-naleving van het minimumkapitaalvereiste en niet-naleving van het solvabiliteitskapitaalvereiste

Bovemij heeft het gehele rapportagejaar ruimschoots voldaan aan zowel het minimumkapitaalvereiste als het solvabiliteitskapitaalvereiste. Er is daarom geen sprake van niet-naleving van deze vereisten.

E.6. Overige informatie

In de bovenstaande tekst zijn alle belangrijke aspecten van de waardering voor solvabiliteitsdoeleinden toegelicht.

Bijlage 1.

Toelichting N.V.

Schadeverzekering- Maatschappij Bovemij

In deze bijlage zijn de specifieke toelichtingen opgenomen voor N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij voor zover deze afwijken van de toelichting in de hoofdstukken A tot en met E.

A.2. Resultaat

A.2.1. Ontwikkeling resultaat

De nettowinst van de verzekeraar bedraagt over 2017 € 25.051.000,-. Het resultaat over 2017 is als volgt opgebouwd:

Totaal resultaat 2017 (in duizenden euro's)	Totaal resultaat	Verz. techn. resultaat	Resultaat beleggingen	Overige resultaten
Verdiende premie / overige baten	-	354.022	14.971	-
Schadelast / overige lasten	-	240.866	920	-
Bedrijfslasten	-	94.589	-	-
Resultaat voor belastingen	32.618	18.567	14.051	-
Belastingen	-7.567	-	-	-
Totaal resultaat boekjaar	25.051	-	-	-

Ter vergelijking is de opbouw van het resultaat over 2016 toegevoegd:

Totaal resultaat 2016 (in duizenden euro's)	Totaal resultaat	Verz. techn. resultaat	Resultaat beleggingen	Overige resultaten
Verdiende premie / overige baten	-	323.680	10.913	6
Schadelast / overige lasten	-	219.873	433	-
Bedrijfslasten	-	95.453	-	-
Resultaat voor belastingen	18.840	8.354	10.480	6
Belastingen	-4.739	-	-	-
Totaal resultaat boekjaar	14.101	-	-	-

Voor een nadere toelichting op deze resultaten en de daarbij toegepaste waarderingsgrondslagen verwijzen we u naar de jaarrekening over 2017.

A.2.2. Resultaat uit verzekeringsactiviteiten

De resultaten uit verzekeringsactiviteiten zijn naar branches als volgt samengesteld:

Totaal resultaat 2017 (in duizenden euro's)	Ongevallen en ziekte	Motorrijtuigen aansprakelijkheid	Casco	Brand en andere schade	Overige branches	Totaal
Verdiende premie	95.333	85.694	134.571	17.492	20.932	354.022
Schadelast	70.779	68.289	79.978	9.907	11.913	240.866
Bedrijfslasten	19.723	22.608	39.831	6.730	6.165	94.589
Technisch resultaat	4.831	-5.204	14.762	855	2.854	18.099

Ter vergelijking de samenstelling van de resultaten uit verzekeringsactiviteiten over 2016:

Totaal resultaat 2016 (in duizenden euro's)	Ongevallen en ziekte	Motorrijtuigen aansprakelijkheid	Casco	Brand en andere schade	Overige branches	Totaal
Verdiende premie	87.945	77.088	122.701	16.318	19.628	323.680
Schadelast	59.601	58.128	77.517	13.579	11.048	219.873
Bedrijfslasten	22.211	19.544	41.609	6.059	6.030	95.453
Technisch resultaat	6.133	-584	3.575	-3.320	2.550	8.354

Voor een nadere toelichting op deze resultaten en de daarbij toegepaste waarderingsgrondslagen verwijzen we u naar de jaarrekening over 2017.

A.3. Beleggingsresultaat

De resultaten uit beleggingsactiviteiten over 2017 zijn als volgt samengesteld:

Totaal resultaat 2017 (in duizenden euro's)	Dividend	Huur	Rente	Waarde- mutatie (resultaat)	Waarde- mutatie (vermogen)	Totaal
Aandelen	-	-	-	4	-	4
Beleggingsfondsen	949	-	-	1.040	7.022	9.011
Hypotheken en leningen	-	-	1.115	22	-	1.136
Vastgoed	-	1.696	-	-	2.277	3.973
Overige beleggingen	-	-	-	847	-	847
Opbrengsten	949	1.696	1.115	1.912	9.299	14.971
Beleggingslasten	-	-	-	-	-	920
Beleggingsresultaat	949	1.696	1.115	1.912	9.299	14.051

A.4. Resultaten uit overige activiteiten

Niet verzekeringsactiviteiten vinden met name plaats binnen andere ondernemingen binnen Bovemij N.V. Het resultaat uit overige activiteiten van N.V. Schadeverzekering-Maatschappij over 2017 is nihil.

D. Waardering voor solvabiliteits- doeleinden

Solvency II balans

De waarderingsgrondslagen van N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij zijn identiek aan die van Bovemij N.V., zoals beschreven in hoofdstuk D van dit rapport. De financiële positie van N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij op Solvency II grondslagen is samengevat als volgt:

Activa (in duizenden euro's)	BW2	Herrubricering	Herwaardering	Solvency II
Overlopende acquisitiekosten	25.568	-25.568	-	-
Beleggingen				
Beleggingsfondsen	90.313	-	-	90.313
Derivaten	-	-	-	-
Leningen en hypotheken	86.788	-	-	86.788
Vastgoed en materiële vaste activa	56.321	-	-	56.321
Aandelen	-	-	-	-
Overige beleggingen	-	-	-	-
Totaal beleggingen	233.422	-	-	233.422
Vorderingen				
Directe verzekering	5.251	-	-	5.251
Herverzekeraars	1.054	-	-	1.054
Aandeel herverzekeraars in technische voorzieningen	53.574	-	971	54.545
Overige vorderingen	175.507	-	-	175.507
Totaal vorderingen	235.386	-	971	236.357
Overige activa				
Immateriële activa	-	-	-	-
Liquide middelen	115.709	-	-	115.709
Latente belastingvordering	-	-	11.384	11.383
Totaal overige activa	115.709	-	11.384	127.093
Totaal activa	610.085	-25.568	12.355	596.872

Passiva (in duizenden euro's)	BW2	Herrubricering	Herwaardering	Solvency II
Technische voorzieningen	413.353	-25.568	-58.964	328.821
Belastinglatentie	12.279	-	22.224	34.503
Pensioenverplichting	-	-	16.575	16.575
Overige passiva				
Schulden aan kredietinstellingen	-	-	-	-
Financiële verplichtingen anders dan aan kredietinstellingen	1.018	-	-	1.018
Overige vorderingen	20.252	-	-	20.252
Totaal overige passiva	21.270	-	-	21.270
Totaal passiva	446.902	-25.568	-20.165	401.169
Activa boven passiva	163.183	-	32.520	195.703

D.1. Activa

D.1.1. Overlopende acquisitiekosten

Overlopende acquisitiekosten (in duizenden euro's)	BW2	Herrubricering	Herwaardering	Solvency II
Overlopende acquisitiekosten	25.568	-25.568	-	-
Totaal Overlopende acquisitiekosten	25.568	-25.568	-	-

In de jaarrekening worden aan de looptijd van de verzekering toegerekende acquisitiekosten (provisies) gepresenteerd als afslag op de technische voorziening. Op de Solvency II balans naar statutaire (BW2) grondslagen worden deze separaat opgenomen op de activa zijde van de balans. Naar Solvency II grondslagen worden de overlopende acquisitiekosten in mindering gebracht op de technische voorzieningen.

D.1.2. Beleggingen

Beleggingen (in duizenden euro's)	BW2	Herrubricering	Herwaardering	Solvency II
Beleggingsfondsen	90.313	-	-	90.313
Derivaten	-	-	-	-
Leningen en hypotheke	86.788	-	-	86.788
Vastgoed en materiële vaste activa	56.321	-	-	56.321
Aandelen	-	-	-	-
Overige beleggingen	-	-	-	-
Totaal beleggingen	233.422	-	-	233.422

Beleggingen worden in de jaarrekening gewaardeerd tegen actuele waarde. Deze waarderingmethode is in overeenstemming met de Solvency II grondslagen.

D.1.3. Vorderingen

Vorderingen (in duizenden euro's)	BW2	Herrubricering	Herwaardering	Solvency II
Directe verzekering	5.251	-	-	5.251
Herverzekeraars	1.054	-	-	1.054
Aandeel herverzekeraars in technische voorzieningen	53.574	-	971	54.545
Overige vorderingen	175.507	-	-	175.507
Totaal vorderingen	235.386	-	971	236.357

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht.

Het aandeel herverzekeraars in technische voorzieningen is naar Solvency II grondslagen geherwaardeerd naar de verwachte toekomstige kasstromen uit herverzekeringsovereenkomsten.

D.1.4. Overige activa

Overige activa (in duizenden euro's)	BW2	Herrubricering	Herwaardering	Solvency II
Immateriële activa	-	-	-	-
Liquide middelen	115.709	-	-	115.709
Latente belastingvordering	-	-	11.384	11.383
Totaal overige activa	115.709	-	11.384	127.092

Liquide middelen worden zowel naar BW2 gewaardeerd op nominale waarde. De Solvency II waardering is identiek aan de BW2 waardering.

De latente belastingvordering naar Solvency II grondslagen ontstaat door het belastingeffect over de herwaarderingen die een negatief effect hebben op het vermogen.

D.3. Overige schulden

D.3.1. Belastinglatentie

Belastinglatentie (in duizenden euro's)	BW2	Herrubricering	Herwaardering	Solvency II
Belastinglatentie	12.279	-	22.224	34.503
Totaal belastinglatentie	12.279	-	22.224	34.503

De voorziening voor latente belastingen in de jaarrekening betreft de latente belastingverplichtingen ter zake van de bestaande fiscale waarderingsverschillen en heeft een overwegend langlopend karakter. De voorziening is bepaald op basis van het nominale belastingtarief van 25%.

De toename van de latente belastingvordering op de Solvency II balans ontstaat als gevolg van de belastingdruk over de herwaarderingen en herrubriceringen die het eigen vermogen doen toenemen.

D.3.2. Pensioenverplichting

Pensioenverplichting (in duizenden euro's)	BW2	Herrubricering	Herwaardering	Solvency II
Pensioenverplichting	-	-	16.575	16.575
Totaal pensioenverplichting	-	-	16.575	16.575

D.3.3. Overige passiva

Overige passiva (in duizenden euro's)	BW2	Herrubricering	Herwaardering	Solvency II
Schulden aan kredietinstellingen	-	-	-	-
Financiële verplichtingen anders dan aan kredietinstellingen	1.018	-	-	1.018
Overige vorderingen	20.252	-	-	20.252
Totaal overige passiva	21.270	-	-	21.270

Overige passiva worden gewaardeerd op de nominale waarde, die door Bovemij als marktwaarde beschouwd wordt.

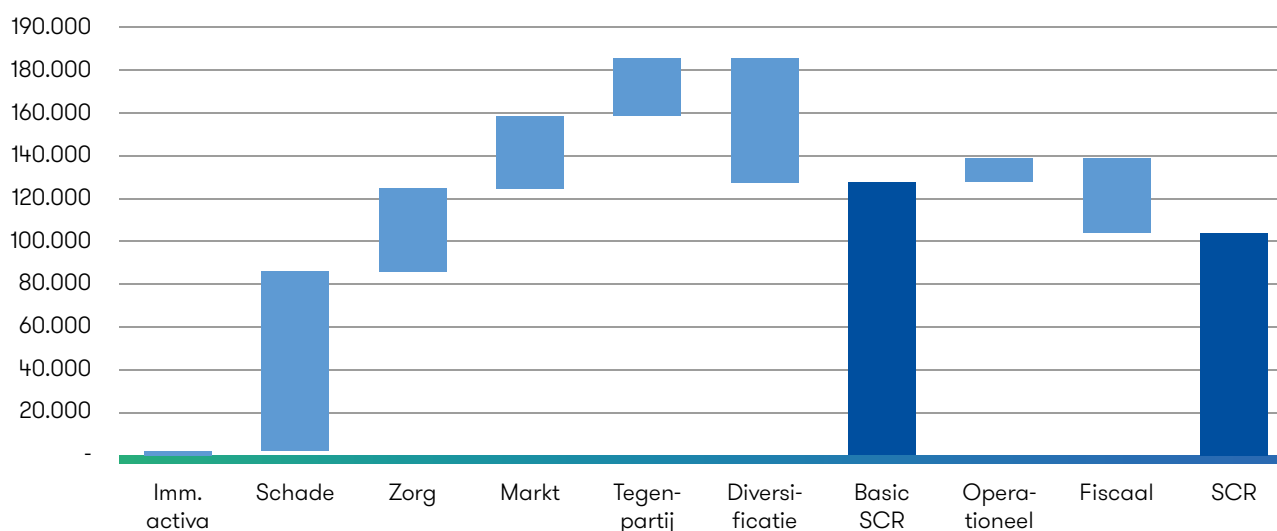

E. Kapitaalbeleid

Solvabiliteit (in duizenden euro's)	2017	2016	Ontwikkeling
Beschikbaar kapitaal	186.467	169.298	10%
Solvency Capital Requirement	97.514	89.817	9%
Solvabiliteitsratio	191%	188%	3%

Ontwikkeling van de kapitaalsvereisten (in duizenden euro's)	2017	2016	Ontwikkeling
Immateriele activa risico	-	-	0%
Schaderisico	83.704	75.889	10%
Zorgrisico	38.846	36.706	6%
Marktrisico	37.338	31.796	17%
Tegenpartijrisico	14.348	16.041	-11%
Diversificatie	-55.279	-51.200	8%
Kernsolvabiliteitskapitaalvereiste	118.957	109.232	9%
Operationeel risico	11.062	10.524	5%
Fiscale compensatie	-32.505	-29.939	9%
Solvabiliteitskapitaalvereiste	97.514	89.817	9%
Minimumkapitaalvereiste	43.881	40.418	9%

Opbouw SCR per 31 december 2017

E.1. Eigen vermogen

Het statutair eigen vermogen van N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij bedraagt per einde 2017 € 163.182.000,-. Onder Solvency II neemt het beschikbaar eigen vermogen toe tot € 186.466.000,-. In onderstaande tabel is dit weergegeven, samen met vergelijkende cijfers van rapportagejaar 2016.

Eigen vermogen (in duizenden euro's)	2017	2016	Ontwikkeling
Aandelenkapitaal	2.500	2.500	0%
Agio reserve	-	-	0%
Herwaarderingsreserve	3.720	2.565	45%
Wettelijke reserve	140	40	250%
Overige reserves	131.771	125.925	5%
Onverdeelde winsten	25.051	14.101	78%
Statutair eigen vermogen	163.182	145.131	12%
Herwaardering naar Solvency II grondslagen	32.519	29.576	10%
Voorzien dividend	-7.515	-3.947	90%
Totaal kernvermogen voor aanpassingen	188.186	170.760	10%
Aandelen gehouden door personeel	1.721	1.462	18%
Niet beschikbaar vermogen	1.721	1.462	18%
Beschikbaar eigen vermogen	186.465	169.298	10%

De herwaardering naar Solvency II grondslagen is reeds in hoofdstuk D nader uitgewerkt.

Om tot het totaal in aanmerking komend vermogen voor het solvabiliteitskapitaalvereiste te komen, worden de volgende posten verrekend op het statutair eigen vermogen:

- de herwaardering naar Solvency II grondslagen, zoals deze in hoofdstuk D nader is uitgewerkt;
- het voorzienbaar dividend van € 7.515.000,- over 2017 dat in het volgend boekjaar zal worden uitgekeerd;
- een niet-uitkeerbare reserve ter grootte van € 1.721.000,- in verband met de terugkoopverplichting die Bovemij heeft voor certificaten die in handen van het eigen personeel zijn; deze terugkoopverplichting geldt alleen bij uitdiensttreding.

Het beschikbaar eigen vermogen is geheel gecategoriseerd als onbegrensd Tier 1 kapitaal, en wordt derhalve volledig gebruikt voor de toetsing op naleving van de solvabiliteitskapitaalvereiste en minimumkapitaalvereiste.

E.2. Solvabiliteitskapitaalvereiste en minimumkapitaalvereiste

E.2.1. Solvabiliteitskapitaalvereiste

De solvabiliteitskapitaalvereiste van N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovemij is volgens de standaardformule berekend, conform het bepaalde in hoofdstuk V van de Gedelegeerde Verordening 2015/35. In onderstaande tabel staat de solvabiliteitskapitaalvereiste op submodulenniveau.

Solvabiliteitskapitaalvereiste

(in duizenden euro's)

Schaderisico		83.704
Premie- en reserverisico	78.572	
Onnatuurlijk vervalrisico	-	
Catastroferisico	15.268	
Diversificatie	-10.136	
Zorgisico		38.846
NSLT Health	29.728	
<i>Premie- en reserverisico</i>	29.703	
<i>Onnatuurlijk vervalrisico</i>	1.216	
<i>Diversificatie</i>	-1.191	
SLT Health	12.954	
<i>Kortlevenrisico</i>	3	
<i>Langlevenrisico</i>	323	
<i>Invalideits- en morbiditeitsrisico</i>	11.158	
<i>Onnatuurlijk vervalrisico</i>	5.056	
<i>Kostenrisico</i>	743	
<i>Herzieningsrisico</i>	1.621	
<i>Diversificatie</i>	-5.950	
Catastroferisico	2.975	
Diversificatie	-6.811	
Marktrisico		37.337
Renterisico	1.159	
Aandelenrisico	19.203	
Vastgoedrisico	13.645	
Spreadrisico	1.673	
Valutarisico	6.430	
Concentratierisico	13.224	
Diversificatie	-17.997	
Tegenpartijrisico		14.348
Tegenpartijrisico type 1	11.180	
Tegenpartijrisico type 2	3.910	
Diversificatie	-742	

Solvabiliteitskapitaalvereiste (vervolg)

(in duizenden euro's)

Kernsolvabiliteitskapitaalvereiste		118.957
Schaderisico	83.704	
Zorgrisico	38.846	
Marktrisico	37.338	
Tegenpartijrisico	14.348	
Immateriële activa risico	-	
Diversificatie	-55.279	
Solvabiliteitskapitaalvereiste		97.514
Kernsolvabiliteitskapitaalvereiste	118.957	
Operationeel risico	11.062	
Fiscale compensatie	-32.505	

E.2.2. Minimumkapitaalvereiste

N.V. Schadeverzekering-Maatschappij Bovermij heeft de minimumkapitaalvereiste vastgesteld conform hoofdstuk VII van de Gedelegeerde Verordening 2015/35.

Op grond van deze verordening wordt voor zowel de non-life portefeuille (samen met NSLT Health) als voor de SLT Health portefeuille een afzonderlijke lineaire minimumkapitaalvereiste berekend:

- voor non-life op basis van de netto premie- en schade voorzieningen en de netto geboekte premies;
- voor SLT health op basis van het totale capital-at-risk van de producten uit deze LoB.

De totale lineaire kapitaalvereiste is gelijk aan de som van het bovenstaande,, met dien verstande dat deze niet minder dan 25% en niet meer dan 45% van de solvabiliteitskapitaalvereiste bedraagt. Voor N.V. Schadeverzekering-Maatschappij bedraagt de aldus vastgestelde minimumkapitaalvereiste per 2017 € 43.881.000,-

Minimumkapitaalvereiste (in duizenden euro's)

Lineair minimumkapitaalvereiste non-life en NSLT Health	47.010
Lineair minimumkapitaalvereiste SLT Health	6.760
Totale lineair minimumkapitaalvereiste	53.770
Solvabiliteitskapitaalvereiste	97.514
Minimumkapitaalvereiste bovengrens (45% solvabiliteitskapitaalvereiste)	43.881
Minimumkapitaalvereiste ondergrens (25% solvabiliteitskapitaalvereiste)	24.378
Minimumkapitaalvereiste	43.881

Postbus 7110

6503 GP Nijmegen

Telefoon: (024) 366 66 66

Vergunningsnummer 12000483

www.bovemij.nl

